

”Utan naturen kan vi inte leva”

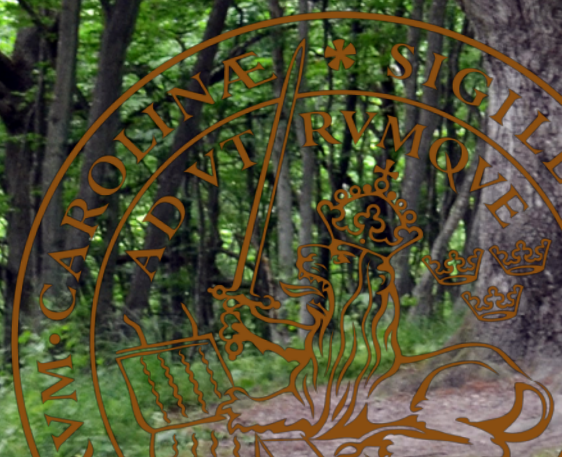
- Associationer, erfarenheter, värderingar och miljöengagemang hos unga utomeuropéer i Malmö

CAROLINE ARVAKER

MVEM30 EXAMENSARBETE FÖR MASTEREXAMEN 30 HP

MILJÖVETENSKAP: TILLÄMPAD KLIMATSTRATEGI | LUNDS UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

WWW.CEC.LU.SE
WWW.LU.SE

Lunds universitet

Miljövetenskaplig utbildning
Centrum för miljö- och
klimatforskning
Ekologihuset
223 62 Lund

Caroline Arvaker
Examensarbete för masterexamen 30 hp, Lunds universitet
Utbildningsprogram: Tillämpad klimatstrategi
Intern handledare: Mikael Klintman, Sociologiska institutionen, Lunds
universitet

CEC - Centrum för miljö- och klimatforskning
Lunds universitet
Lund 2015

FÖRORD

Det är vår och alla knoppar på träden har precis slagit ut. Ljumma vindar för med sig dofter av blommor och gräs, med löften om sommar och salta bad. Överallt sjuder det av liv, den eviga vintern är med ens glömd. Lika fort som våren plötsligt återvände befinner jag mig i slutet av en underbar period. Under mina fem år som student har jag fått träffa och lära känna många inspirerande personer, varav några blivit vänner för livet. Det är därför med blandade känslor som jag med denna uppsats lämnar universitetets trygga famn och ger mig ut i arbetslivet.

Ett särskilt stort **TACK** vill jag tillägna:

Min Lukas, tillsammans har vi delat denna fantastiska resa, och tillsammans ger vi oss ut på nästa äventyr.

Mikael Klintman som varit en föredömlig handledare under denna uppsats. Tack för ditt engagemang, stöd samt konstruktiva kommentarer.

Sist men inte minst vill jag tacka **deltagarna** inom denna studie för era givande svar och för visat intresse i studien. Ett tack riktas även till den hjälpsamma **personalen** på Pauliskolan i Malmö, utan er hade inte denna studie varit möjlig.

Lund, maj 2015

Caroline Arvaker

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine how young adults with non-European background and with an upbringing in a city associate to nature and what may have influenced these associations. Given that a majority of people live in cities, there is a risk that many young people do not spend time in natural environments, which may affect their associations to nature and also their environmentalism. The study also examines whether the respondents spend time in natural environments, if they value nature as important to protect and if there is a connection between the experiences and values of nature and environmentalism. Ten young adults have been interviewed in the city of Malmö, four men and six women, all aged between 18-21, and with a non-European background, all brought up in a city. A qualitative method was used and the analysis of the collected data was done with an inductive thematic analysis method. The results show that the respondents associate nature with greenery, trees, and freedom from cars, Internet and mobile phones. Places associated with nature were Malmö parks and the forest outside Malmö. Some experience that nature is everywhere while others contend nature can't be found in the city. The respondents that spend time in nature do this for health reasons and to get away from the Internet and mobile phones. Common obstacles to visit nature are the distance, lack of time, bad weather, and lack of interest. All value nature as important to protect, but the values do not always lead to active environmentalism. Hindering factors for environmental commitment are lacking experience of "wild" nature during childhood, lack of knowledge, lack of interest and belief in their own power to make a change. Most of the associations and values are based in childhood experiences of nature with parents and school.

Keywords: nature, environmentalism, young adults, non-European, association, experience, childhood, urban

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INTRODUKTION	1
1.1 BAKGRUND	1
1.1.1 Urbaniseringen, naturkontakten och miljöengagemang.....	1
1.1.2 Naturvistelse och kultur.....	2
1.1.3 Utformning av syfte och frågeställningar	3
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	3
1.3 AVGRÄNSNINGAR OCH CENTRALA BEGREPP.....	4
1.4 DISPOSITION	5
2. TIDIGARE FORSKNING OCH TEORI	6
2.1 TIDIGARE FORSKNING.....	6
2.1.1 Naturvistelsens inverkan	6
2.1.2 Urbana unga och deras associationer till samt erfarenhet av naturen.....	6
2.1.3 Svenska studier om utomeuropeiska individers natursyn	8
2.2 TEORETISKT RAMVERK	9
2.2.1 Metateori: Socialkonstruktivism.....	9
2.2.2 Symbolisk interaktionism.....	10
2.2.3 Value-belief-norm teorin.....	11
2.2.4 Förutsättningar och hinder för miljöengagemang.....	12
2.3 SAMMANFATTNING AV KAPITEL 2	14
3. METODOLOGI	15
3.1 METOD.....	15
3.2 URVAL.....	15
3.3 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT.....	17
3.3.1 Skapande av intervjuguide	17
3.3.2 Genomförande av intervjuer.....	18
3.4 OM ANALYSPROCESSEN	19
3.5 VALIDITET OCH RELIABILITET	19
3.6 ETISKA RIKTLINJER.....	20
4. ANALYS AV RESULTATEN	22
4.1 NATURENS OLIKA SKEPNADER	22
4.1.1 Isbjörnar och frihet.....	22
4.1.2 Där naturen finns.....	24
4.2 NATURVISTELSEN	26
4.2.1 Anledningar till att vistas eller inte vistas i naturen.....	26
4.2.2 Utevistelsens plats och aktiviteter.....	30
4.3 FRAMTIDEN OCH MILJÖENGAGEMANG.....	31
4.3.1 Värderingar om naturskydd och miljömedvetna handlingar.....	32
5. SLUTSATSER OCH DISKUSSION	38
5.1 SLUTSATSER	38
5.2 DISKUSSION	38
REFERENSER	43
BILAGA 1: INFORMATIONSBREV	
BILAGA 2: INTERVJUGUIDE	

”Earth and sky, woods and fields, lakes and rivers, the mountain and the sea, are excellent schoolmasters, and teach some of us more than we can ever learn from books”

(Lubbock. J 1894).

1. INTRODUKTION

Inledningsvis redogörs det för urbaniseringens framväxt, både globalt och i Sverige, med fokus på relationen mellan natur och kultur. Detta efterföljs av syfte och frågeställningar. Avslutningsvis presenteras studiens avgränsningar och centrala begrepp samt disposition.

1.1 Bakgrund

1.1.1 Urbaniseringen, naturkontakten och miljöengagemang

Allt fler individer världen över väljer att bosätta sig i städer. År 2014 bodde cirka hälften av jordens 7,2 miljarder människor i städer (Population Reference Bureau 2015; United Nations 2013). Anledningen till denna urbanisering som vi ser idag beror enligt Davis (1955) främst på upptäckten av fossila bränslen i början på 1800-talet. De fossila bränslena var startskottet för utvecklingen av olika teknologier, vilka effektiviserade jordbruket och möjliggjorde långväga transporter. En effekt av detta var att flertalet jordbruk avvecklades, och många människor sökte sig in till städerna för att arbeta. I dagsläget ökar urbaniseringen i snabb takt. Totalt sett är det ungefär 180 000 människor som varje dag väljer att bosätta sig i en stad för att liksom under 1800-talet leta efter arbete (The World Bank 2013). Att urbaniseringen skett snabbt blir tydligt eftersom antalet människor i städer i början på 1800-talet var cirka 15 miljoner, en siffra som år 2050 beräknas stiga till 6,3 miljarder (UN 2013).

Inflyttningen till städerna har skett fort även i Sverige. Enligt Statistiska centralbyrån (SCB 2015) är cirka 1,7 miljoner av det svenska folket bosatta i någon av storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö, samtidigt som antalet människor i glesbygden minskar. SCB beräknar att antalet individer i storstäderna kommer att öka med 37 procent under de närmsta 40 åren. Statistik har även visat att storstäderna har en högre andel individer i åldrarna 20-30 än övriga kommuner i Sverige, samt att 34 procent väljer att flytta till dessa städer efter avslutade gymnasiestudier (Klintefelt 2002).

Urbaniseringen för en rad fördelar med sig som exempelvis moderna bekvämligheter, närhet och möjligheter till arbete. Dock har de större och tätare städerna även bidragit till bland annat föroreningar av vatten och luft samt ökat behovet av energi. Många naturliga miljöer och arter har fått ge vika för att de alltmer växande städerna ska få plats (Cui & Shi 2012). I boken *Last child in the woods: saving our children from nature-deficit disorder* uttrycker Louv (2010) en oro för att barn i dag vistas lite i naturen. Anledningarna till detta menar Louv bland annat beror på att det moderna samhället erbjuder barn och ungdomar andra aktiviteter som datorspel och tv. Många barn och ungdomar blir även skjutsade med bil till och från olika aktiviteter, vilket kan bidra till minskad naturkontakt i hemmets närhet (Rogoff 2003). Detta har som effekt att unga vistas alltmer inomhus, och därigenom förlorar kontakten med naturliga miljöer.

Andra forskare som är inne på liknande spår som Louv, anser att den ökande urbaniseringen och en uppväxt i städerna separerat människor från naturen. Detta kan inverka på individens associationer till vad som är natur (Turner, Nakamura, Dinetti 2004; Dunn, Gavin, Sanchez, Solomon 2006), speciellt eftersom barndomens erfarenheter visat sig viktiga för miljöengagemanget som vuxen (Kellert & Kahn 2002). I en av Naturvårdsverkets rapporter (Fredman, Stenseke, Sandell, Mossing 2013) hävdas att friluftsliv i någon form både kan väcka och upprätthålla individers miljöengagemang, men att svensk forskning inom området har många frågor kvar att besvara som skulle kunna bidra till samhällsutmaningar inom bland annat hållbar utveckling. Forskningsområdet om urbana unga och deras natursyn är också till stor del oupptrampad mark. De studier som finns är i många fall inriktade på barn under tonåren, vilket gör det intressant att undersöka hur individer i Sverige med en uppväxt i en storstad associerar till naturen som unga vuxna.

Louvs (2010) resonemang och tankar utgår till stor del från hur barn och ungdomar lever i USA, och mycket av ovanstående forskning är inte utförd i den svenska kontexten. Men det finns ändå likheter i dessa resonemang som gör att problematiseringen även kan kopplas till Sverige, som till exempel att urbaniseringen breder ut sig och att allt fler människor även här lever sina liv i städerna, med de moderna bekvämligheter som dessa erbjuder.

1.1.2 Naturvistelse och kultur

Även kunskapsläget om hur individer med utomeuropeiskt ursprung associerar till naturen är i dagsläget mycket begränsat, men vissa studier antyder att denna grupp inte vistas i naturen lika frekvent som västerlänningar gör. Det som bland annat har kunnat konstateras är att individer vilka är från utomeuropeiska länder tenderar att vistas mindre i naturområden än vad personer från Västeuropa gör (Karlsson 2006; Fredman et. al 2013). Anledningarna till detta kan bland annat vara socioekonomiska skillnader (SCB 2013a), vilket kan medföra att denna grupp av individer får det svårt att ta sig till olika aktiviteter. En annan anledning kan vara att individer från andra kulturer har en annan association till samt andra erfarenheter av naturvistelse (Fredman et. al 2013).

I Sverige finns det i dagsläget cirka 380 000 barn och unga med utomeuropeisk bakgrund, där barnet själv eller föräldrarna är födda utomlands. Irak är det land från vilket flest barn har sina rötter. Denna siffra väntas att öka i takt med invandringen till Sverige, enbart år 2013 kom rekordantalet 115 845 personer till Sverige på grund av bland annat oroligheter i Syrien och Somalia (SCB 2014a; SCB 2014b). Det kan antas att barn vilka har föräldrar från andra länder i viss utsträckning kommer att dela dessas värderingar och uppfattningar om världen genom socialiseringsprocessen. Det har vidare visat sig att föräldrarnas intresse för natur och naturvistelse är viktig för hur barn formar sina associationer samt värderingar om naturen (Mårtensson, Jensen, Söderström, Öhman 2011). Om dessa föräldrar av till exempel kulturella samt ekonomiska skäl väljer att inte, eller inte har möjlighet, att ta med sina barn till naturpräglade miljöer, vad händer då med dessa barns associationer till naturen? Det är bland annat denna problematik som denna studie inriktar sig på.

1.1.3 Utformning av syfte och frågeställningar

Denna studie utgår från två problemställningar varav den första är inspirerad av Louvs (2010) tankar om att barn och unga vilka växer upp i storstadsmiljöer alltmer förlorar kontakten med naturen. Den andra problemställningen berör det faktum att det upplevs finnas en kunskapsbrist i forskningen som berör hur individer med utomeuropeisk bakgrund associerar till vad som är natur. Denna grupp vistas mindre i naturen än inrikes födda, samt har ofta låga inkomstnivåer, vilket kan utgöra ett hinder för naturvistelse (SCB 2004; SCB 2013a). Den forskning som finns om unga i urbana miljöer är dessutom i många fall inriktad på barn som inte nått tonåren, vilket bidragit till att denna studie ämnar fokusera på unga vuxna mellan 18-25 år. Denna studies miljövetenskapliga relevans blir tydlig då Naturvårdsverket (Fredman et al. 2013: 255) menar att: ”hållbar utveckling i ett demokratiskt samhälle är beroende också av personliga naturupplevelser”. Med detta i åtanke kan individer med utomeuropeisk bakgrund, och som är uppväxta i städer, utgöra en grupp av människor som vistas lite i naturpräglade områden. Mot bakgrund av detta ämnar denna studie att explorativt undersöka ämnet i fråga. Det är utifrån ovanstående som studiens syfte och frågeställningar har utformats, vilka presenteras nedan.

1.2 Syfte och frågeställningar

Studiens huvudsyfte är att kvalitativt undersöka hur unga vuxna med en uppväxt i en storstad, och med utomeuropeisk bakgrund, associerar till naturen samt vad som kan ha inverkat på dessa associationer. Vidare undersöks de unga vuxnas värderingar om att skydda naturen, samt om det går att se någon koppling mellan ett eventuellt miljöengagemang i handling till dessa värderingar och erfarenheter av utevistelse hos de unga vuxna.

För att kunna besvara studiens syfte har följande frågeställningar utformats:

- Hur associerar de unga vuxna till naturen, och hur förklarar de sina associationer?
- Vistas de unga vuxna i naturpräglade miljöer- varför/varför inte, när, var, med vem och vad gör de där?
- Värderar de unga vuxna naturen som viktig att skydda, och på vilket sätt?
- Går det att se någon koppling mellan de unga vuxnas värderingar om naturskydd, erfarenheter av utevistelse och miljöengagemang i handling?

1.3 Avgränsningar och centrala begrepp

Natur

Ett centralt begrepp inom denna studie är natur. Nationalencyklopedin (2015) hänvisar till engelskans definitioner av natur vilka kan delas in två huvudgrupper. Den första berör den materiella världen som den är, opåverkad av människan, och den andra om egenskaper hos levande växter och djur. I denna studie används begreppet för att hänvisa till områden vilka präglas av miljöer som till största del består av växtlighet, dessa både kan innefatta ”vild” natur och naturen i innerstaden i form av exempelvis parker och andra grönområden. Vad som är natur kommer vidare att definieras av respondenterna inom denna studie.

Storstad

En storstad är enligt Sveriges kommuner och landsting (2011) en kommun vilken har fler än 200 000 invånare. De städer som i Sverige klassas som storstäder är Stockholm, Göteborg och Malmö. Valet av att intervjua respondenter vilka lever i Malmö är baserat dels på att staden är klassad som en storstad, samt på att Malmö är den staden inom vilken det bor flest invandrare sett till kommunens totala folkmängd (SCB 2014a).

Respondenternas ålder

Respondenterna inom denna studie är i åldern 18-21 år. Anledningen till valet av denna åldersgrupp är som nämnt innan att en stor del av forskningen om unga och deras kontakt med naturen i Sverige är fokuserad på barn. En annan anledning till valet av denna åldersgrupp är att individerna kan uppfattas vara i en period mellan att vara ungdom och vuxen. Denna period kallas av Arnett (2000) för ”Emerging Adulthood” eller ”vuxenblivande” vilket innefattar individer mellan 18-25. Respondenterna inom denna studie uppfattas på grund av detta som unga vuxna. Åldersgruppen är även intressant att studera mot antagandet att individerna har hunnit forma en stor del av sin identitet, vilket barn inte har gjort.

Utomeuropeisk bakgrund

Studien är avgränsad till att enbart fokusera på unga vuxna vilka har utomeuropeisk bakgrund på grund av att det inte finns mycket studier utförda inom ämnet på denna grupp. Begreppet utomeuropeisk bakgrund innefattar inom studien individer vilka själva är eller har föräldrar som inte är födda i Europa eller Västvärlden. Invandrarna i Sverige är inte en homogen grupp, likaså gäller för respondenterna inom denna studie vilka samtliga härstammar från olika kulturer.

Miljöengagemang i handling

Begreppet miljöengagemang beskrivs enligt Angelöw och Jonsson (1994) som ett aktivt intresse hos individer, vilket påverkar dessas ageranden mot miljön. Exempel på detta kan vara att individen är eftertänksam som konsument och försöker undvika aktiviteter vilka tär på miljön. Miljöengagemang i denna studie är inspirerat av ovanstående, och definieras som de inre motiv vilka kan påverka till att respondenterna på egen hand väljer att handla på ett miljövänligt och hänsynsfullt sätt gentemot naturen/miljön i sina vardagliga liv.

Friluftsliv

Den allmänt vedertagna definitionen av friluftsliv i Sverige är ”friluftsliv är vistelse och fysisk aktivitet utomhus för att uppnå miljöombyte och naturupplevelse utan krav på presentation” (Kulturdepartementet 1999:15). Denna definition är dock inte gällande inom studien utan enbart till för att skapa förståelse för begreppets svenska innebörd samt eventuella andra skillnader i definitioner av vistelse i naturen som kan komma att uttryckas av respondenterna.

1.4 Disposition

Uppsatsens disposition är som följer:

Kapitel 2 presenterar tidigare forskning samt teorier vilka ämnar skapa förståelse för olika faktorer som kan påverka individers grundläggande associationer och värderingar i allmänhet samt om naturen. Dessa teorier och tidigare forskning har valts utefter studiens insamlade empiri och kommer senare att användas som underlag för analys av denna.

Inom Kapitel 3 redogörs det för studiens valda metoder med vilka studiens empiri har samlats in. De metoder som används är i huvudsak semistrukturerade intervjuer utförda med unga vuxna på gymnasieskolan Pauliskolan i Malmö. Detta efterföljs av kapitel 4 inom vilket resultaten från intervjuerna redogörs för samt analyseras. Kapitel 5 består av slutsatser, diskussion med återkoppling till studiens syfte och frågeställningar, vald teori och metod samt övriga reflektioner som väckts under studiens gång.

2. TIDIGARE FORSKNING OCH TEORI

Inom detta avsnitt redogörs det för tidigare forskning och teori. Avsnittet börjar med delar av det forskningsläge som idag finns om unga i urbaniserade områden, för att sedan gå in på studier utförda i Sverige om individer med utomeuropeisk bakgrund och deras natursyn samt naturkontakt. Denna studie är inspirerad av ett socialkonstruktivistiskt förhållningssätt, varav teoridelen inleds med en redogörelse av detta, följt av teorin om symbolisk interaktionism, med fokus hur uppväxten kan forma en individ. Efter detta presenteras value-belief-norm teorin samt olika hinder och förutsättningar för miljöengagemang. Studien har en induktiv ansats, den teoretiska referensramen är därmed härledd ur studiens resultat. Den tidigare forskningen kommer tillsammans med den teoretiska referensramen användas för att analysera och skapa förståelse för den insamlade empirin.

2.1 Tidigare forskning

2.1.1 Naturvistelsens inverkan

Det finns många fördelar med att vistas i naturpräglade miljöer för människor. Relevant för denna studies syfte är att forskning har kunnat visa att vistelser i naturen under barndomsåren kan bidra till miljöengagemang i vuxen ålder, samt att individer som känner en samhörighet med naturen tenderar att ha ett högre miljöengagemang (Kellert & Kahn 2002; Schultz 2001). Även positiva hälsoeffekter av naturvistelse har i olika studier visat sig bringa en rad fördelar för både vuxna och unga, som till exempel stärkt koncentrationsförmåga, minskade stressnivåer samt stärkta band till andra människor (Taylor & Kuo 2006; Dahlgren 2007). Även ökad fysisk hälsa samt bättre kunskaper om naturen och varför denna är värd att skydda har kunnat påvisas (Öhman 2011; Sandell & Öhman 2010, 2012).

2.1.2 Urbana unga och deras associationer till samt erfarenhet av naturen

Denna andra del av den tidigare forskningen berör inte enbart unga vuxna med utomeuropeisk bakgrund i Sverige, utan fokuserar på barn och unga i allmänhet vilka lever i storstäder. Anledningen till detta är att kunskapsområdet i Sverige inom ämnet är smalt. Det som är relevant är att redogöra för om och hur barn och ungas uppfattning och kontakt med naturen kan komma att påverkas av en uppväxt i staden.

Sandberg (2012) har i sin avhandling *De är inte ute så mycket: den bostadsnära naturkontaktens betydelse och utrymme i storstadsbarns liv* med hjälp av både intervjuer och enkäter med barn och deras föräldrar undersökt urbana barns kontakt med naturpräglade områden nära hemmet. Studien är utförd i Sverige med barn och föräldrar med både utländsk samt svensk bakgrund. Den studerade åldersgruppen i Sandbergs avhandling är barn mellan 6-12 år, men anses ändå vara relevant för denna studie eftersom dessa barn en dag kommer att växa upp och antas vara formade av sin barndoms erfarenheter. Resultaten visade att storstadsbarn vistas i naturpräglade områden, men att mycket av denna vistelse hänger på att barnen har föräldrar som har intresse för naturen samt ekonomiska medel till att ta med barnen ut. Andra faktorer för barns utevistelse var skolan, som genom friluftsdagar och

utflykter kunde göra att barnen får uppleva naturen. Skolan bidrog även till att hinder för naturvistelse så som socioekonomiska skillnader kan jämnas ut.

Sandberg hävdar vidare att barns möjlighet till ”egen fritid” har krympt och gett vika för schemalagda aktiviteter som olika sporter i staden, skola och planerad tid med vänner. När barnet är hemma så finns det andra aktiviteter som lockar som exempelvis dator och tv. Barn har idag brist på tristess, vilket kan resultera i att egna initiativ till att upptäcka naturpräglade områden nära hemmet krymper. Kontakt med vänner behöver inte längre ske via fysiska möten, utan kan upprätthållas via sociala medier eller sms. Andra hinder för barns utomhusvistelse i staden var det kyliga nordiska klimatet på vinterhalvåret. Sandbergs studie visade även att många barn har en god kunskap om miljöproblematik, samt att de barn som vistades i naturpräglade närområden även visade tendenser till att vilja värna om dessa. Övriga hinder för barns självständiga naturvistelse i staden var riskerna med trafik samt brist på vana av att vistas i naturen. De barn som levde i socioekonomiskt utsatta områden uttryckte även en rädsla för att vistas utomhus vilket gjorde att deras chanser till att ta sig till naturen begränsades (Sandberg 2012).

Studier från olika städer i USA har utförts inom vilka urbana barn och ungdomars natursyn och erfarenheter av naturen har undersökts. Även om dessa studier inte utgår ifrån det svenska sammanhanget, antas det ändå att barn och unga i västerländska städer har liknande moderniserade intressen. I en kvantitativ studie utförd i Texas (Bixler & Floyd 1997) undersökte forskarna sambandet mellan olika känslor för naturen och viljan att vistas i denna hos unga i 14-15 års ålder som levde i en stad eller på landsbygden. Resultaten visade att ungdomar som hade negativa associationer och känslor över att vistas ute, sällan gjorde detta och föredrog att aktivera sig med moderna inomhusaktiviteter. Många av dessa individer upplevde även att det fanns faror i naturen. Senare amerikanska studier har kommit fram till liknande resultat (Wilhelm & Schneider 2005).

I en studie från Turkiet (Sancar & Severcan 2010) fick 44 barn mellan 9-11 år genom fotografier illustrera vad begreppet natur betydde för dem. Några av barnen kom ifrån en större stad, och några från landsbygden. Resultaten visade att oberoende från vilken plats barnen kom, värderade samtliga naturen som värdefull att vistas i. De urbana barnen fotograferade parker som naturliga platser de vistades i, men ansåg också att den riktiga naturen fanns långt bort i fjärran och som de inte hade kontakt med. Barnen från landet tog bilder på natur som är relativt orörd av människan. Även om skillnaden i barnens foton kan tyckas vara beroende av den plats de befann sig på, så visade resultatet ändå på att de urbana barnen kontakt med naturen blev allt mindre i takt med att staden utvecklades och moderniserades. En studie med unga vuxna från sena tonåren upp till 20 år från det högt urbaniserade Singapore visade även där att parker uppfattades som natur, och att den vilda naturen utanför staden inte var något som individerna hade erfarenhet av. Den vilda naturen associerades med frihet, men också som en okänd plats där faror fanns (Kong, Yuen, Sodhi, Briffett 1998).

Forskning pekar även på att bidragande faktorer för att barn ska forma ett intresse för naturen är tillgång och erfarenhet av naturpräglade miljöer nära bostaden (Coley 2012). Barn och unga utan erfarenhet av naturen har i andra studier tenderat att inte uppskatta naturen därför inte sökt sig till sådana områden (Kong et. al 1998). Studier på ungdomar med ett aktivt miljöengagemang har även visat att bakomliggande orsaker till detta engagemang enligt ungdomarna själva i många fall har varit naturintresserade föräldrar, utflykter med skolan samt vistelser i "vilda" naturmiljöer utanför staden (Wells & Lekies 2006; Arnold, Cohen, Warner 2009).

2.1.3 Svenska studier om utomeuropeiska individers natursyn

I rapporten *Friluftsliv i förändring* kom forskarna fram till att individer födda i utomeuropeiska länder i mindre omfattning vistas i naturpräglade områden än vad personer från Västeuropa gör. Forskarna poängterar att orsakerna till detta är komplexa men bland annat kan bero på att många individer inom denna grupp har det ekonomiskt svårt. Framförallt kan orsakerna ligga i att begreppet friluftsliv uppfattas vara ett västerländskt fenomen, vilket har ett särskilt starkt fäste i de nordiska länderna. Resultatet från studien kan således bero på att icke västerländska individer inte har samma syn på naturvistelse, samt att den erfarenhet av naturkontakt som individen bär med sig från hemlandet också ligger till grund för vistelsen i svensk natur (Fredman et. al 2013).

I två olika rapporter har Naturvårdsverket undersökt hur invandrare och individer med utomeuropeisk bakgrund uppfattar naturen (Moshtat 2007; Naturvårdsverket 2009). I studien från år 2007 genomfördes tio utflykter till naturområden utanför städerna tillsammans med invandrare med blandade kön, åldrar samt härkomst. En del av syftet inom detta projekt var att visa och skapa ett intresse för den svenska naturen. Efter utflykterna fick deltagarna fylla i enkäter på hur de hade upplevt vistelsen.

Resultaten visade att hinder för många invandrades naturvistelser är bristande lokalkännedom, både om var naturen finns och vilka färdmedel som finns att tillgå för att ta sig dit. Detta menar forskarna skapar en isolering som behöver brytas. Under flera av utflykterna visade det sig även att många av deltagarna saknade simkunnighet, även de barn som gått i svensk skola, vilket också kan ses som ett hinder för att känna trygghet i naturen. Enligt enkätundersökningarna var många efter naturvistelsen gladare, och upplevde att deras rädslor för naturen hade minskat. En del menade att de efter utflykten förstod hur viktig naturen kan vara för deras hälsa, något de inte tänkt på innan. Ett annat resultat som framkom var att individer från andra kulturer inte alltid vistas i naturen på samma sätt som svenskar gör. Skillnaden som upptäcktes var att invandrarna såg naturvistelsen som ett sätt att träffa och ta med familj och vänner för att äta gott, sjunga och dansa. Svenskarna å andra sidan ville ha det lugnt och tyst omkring sig (Moshtat 2007).

I rapporten *Möt naturen* (Naturvårdsverket 2009) har ungdomar från Malmö, Svalöv, SFI grupper från Skåne och Norrland samt en lajvförening från Västerås både intervjuats om hur de uppfattar naturen samt fått följa med på utflykter till ett naturpräglat område under olika årstider. Syftet med studien var att undersöka olika gruppers natursyn. Resultaten visade att

många deltagare från både Sverige och andra länder hade starka minnen från barndomens lekar i naturen, vissa mindes skolans utflykter till naturen i Sverige, och andra mindes naturen i hemlandet. Naturen uppfattades även av en del vara lugnande och läkande att vistas i. En slutsats av resultaten från studien var även att det i framtiden borde finnas fler platser med ”vild” natur i människors omedelbara närhet, såväl som förbindelser till dessa.

Särskilt intressant för denna studies syfte är resultaten som framkom efter intervjuerna med ungdomar i Malmö vilka hade föräldrar från andra länder. Dessa förknippade naturen med färgen grön, skog och växter, samt som en tyst plats där oljud från bland annat bilar inte hördes. Många ansåg att naturen fanns i Rosengård, och andra tyckte att det helt saknades natur och var inte ute ofta. Rosengårds omgivningar kallades av vissa för platta och skräpiga. De naturområden som nämnades var Pildammsparken och bokskogen utanför Malmö. De flesta var sällan ute i naturen, speciellt inte på vintern. En del av de intervjuade ungdomarna i studien upplevde även att det var tråkigt att vistas i naturen, samt att naturen var skrämmande och mörk. Många tyckte att parker var natur, och andra tyckte att det inte finns natur nära dem alls, avståndet till naturen var därför ett hinder för att vistas där (Naturvårdsverket 2009).

2.2 Teoretiskt ramverk

2.2.1 Metateori: Socialkonstruktivism

Socialkonstruktivism är ett samhällsvetenskapligt förhållningssätt inom vilket sanning och kunskap uppfattas som socialt konstruerat via interaktionen mellan individer. Det primära intresseområdet inom perspektivet är att skapa kunskap om hur individer uppfattar sin omvärld, inom vilken mening bildas genom de historiska och kulturella normer som verkar i en individs liv (Loseke 1999; Creswell 2013). Socialkonstruktivismen är en så kallad metateori. Detta innebär att flera olika teorier kan ingå under socialkonstruktivismen, vilka delar en liknande grundsyn eller filosofi. Denna studie är inspirerad av ett socialkonstruktivistiskt förhållningssätt genom att studiens syfte ämnar söka kunskap i hur individer skapar mening om sin omvärld. Vidare uppfattas socialkonstruktivismen vara användbar till att delvis skapa förståelse för hur bland annat värderingar och normer påverkar individer genom interaktion med andra, samt varför uppfattningar om ett och samma fenomen kan skilja sig mellan individer och grupper. Inom studien fungerar socialkonstruktivismen också som ett metateoretiskt paraply över de valda teorierna samt perspektiven inom det teoretiska ramverket.

Berger och Luckmann (1966) har till stor del bidragit till utvecklingen av socialkonstruktivismen, och har bland annat influerats av Mead och Durkheim. Berger och Luckmann (1966) hävdar att samhället av människan uppfattas som något *objektivt*, men som samtidigt är subjektivt skapat. Redan från födseln formas en individ av sin omgivning genom sociokulturella normer och värderingar, vilka överförs från föräldrarna till barnet via interaktionsprocessen. Dessa förhållningssätt presenteras för barnet som givna och objektiva, samt förstärks genom vanor och upprepade handlingar vilka delas av en grupp eller ett samhälle. Effekten av detta är att vanor, handlingar och traditioner delas av ett visst samhälle, utan att individerna inom detta reflekterar över det. Idén om samhället är alltså socialt

konstruerat av människan, men uppfattas över tid som något objektivt och självklart (Berger och Luckmann 1966).

Enligt det socialkonstruktivistiska förhållningssättet kan människor aldrig betrakta samhället eller naturen fritt från våra begreppsliga eller kulturella ögon. Naturligtvis existerar en fysisk miljö oberoende av att människor betraktar och tolkar den. Men hur individer (till exempel forskare, beslutsfattare och lekmän) *tolkar* delar av natur och miljö är helt avgörande för hur de hanterar och behandlar densamma. Det som sker i samhället och i naturen (inklusive det vanliga sättet att se natur och samhälle som två skilda entiteter) är uppbyggt på sociala konstruktioner, och det är genom en ständigt pågående socialiseringsprocess som människor skapar och formar samhället de lever i.

2.2.2 Symbolisk interaktionism

Den symboliska interaktionismen har sina rötter i pragmatismen och är en teori som ingår under det socialkonstruktivistiska perspektivet eftersom dessa delar liknande grundsyn. Centralt inom teorin är att verkligheten uppfattas bli meningsfull och begriplig genom individers handlingar och förmåga att tolka sin omvärld (Ritzer 2009). Ett av de största namnen och influenserna inom symbolisk interaktionism är sociologen George Herbert Mead. Enligt Mead (1934/1976) agerar individer i ett samhälle eller grupp utifrån symboler vilka är formade genom interaktionsprocesser, och det är genom symbolerna som individer skapar mening om sin omvärld. Den symboliska interaktionismen är inom denna studie ett bra verktyg för att öka förståelsen för hur individer i ett samhälle tolkar sin omvärld. Speciellt användbar för studiens syfte är Meads perspektiv på barnets utveckling, vilket kan vara till hjälp för att förstå hur individer uppväxta i storstäder samt med utomeuropeisk bakgrund uppfattar samt tolkar naturen, eftersom det enligt Mead är i uppväxten som en individs grundläggande attityder formas.

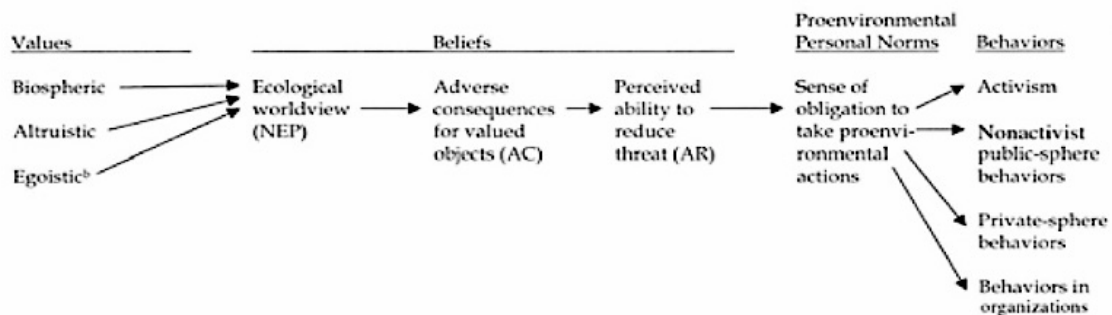
Mead (1934/1976) menar att en individs ”jag” skapas i barndomen, vilket är en process som sker genom två olika stadier under uppväxten. Det första stadiet kallas för *lekstadiet* inom vilket barnen genom lek antar rollen som signifikanta andra, och antar därigenom också dessas normer och värderingar. Med signifikanta andra menas personer i barnets omedelbara omgivning som exempelvis mamman eller pappan, vilka utgör en viktig del i en individs skapande av attityder och värderingar. I denna lek lär sig barnet succesivt hur andra människor uppfattar barnet självt. Genom att exempelvis inta rollen som ”mamma” kan barnet uppfatta sig själv som dennes mamma skulle ha gjort. Inom *spelstadiet* utvecklas barnets fullständiga jag. Till skillnad från lekstadiet där barnet enbart kan anta rollen som de individer närmst barnet, har barnet i detta stadie utvecklat förmågan att inta flera olika roller i samhället. Det är inom detta stadie som barnet antar rollen som den ”generaliserade andre” vilket kortfattat innebär att barnet genom att anta de olika rollerna även antar de attityder som finns i samhället.

Enligt Mead (1934/1976) måste individen lära sig att agera i likhet med den generaliserade andres attityder, vilket på en större nivå gör att större grupper fungerar samspelt. Det är därför viktigt att barnet lär sig och delar de normer och attityder som finns i gruppen eller samhället

som barnet lever i, för att på så sätt bli en del av detta. Mead menar även att ”jaget” som en individ i barndomen har format inte är något som ser likadant ut genom livet, utan detta kan ändras i takt med att individen interagerar med andra typer av ”generaliserade andra” (Mead 1934/1976).

2.2.3 Value-belief-norm teorin

Value-belief-norm (VBN) teorin har utvecklats som ett försök att förklara sambandet mellan en individs värderingar och beteende (Stern 2000), vilket gjorde att den även upplevdes vara passande inom denna studies syfte. Även om VBN teorin härstammar från psykologin, behöver den inte anses motsäga denna studies socialkonstruktivistiska förhållningssätt eftersom fokus inom VBN är individens normer och värderingar. VBN teorin består av en kombination av teorier som tillsammans skapat en orsakskedja (se figur 2) vilken består av fem variabler inom vilken varje led i kedjan påverkar nästa. De teorier som ingår i VBN är Value-theory (Schwartz 1996) New environmental paradigm, NEP, vilket är en skala som mäter ekologisk världsuppfattning (Dunlap & Van Liere 1978) samt Norm activation theory (Schwartz 1977).

Figur 1: Orsakskedjan. Källa: Stern 2000

Inom orsakskedjan ovan går det att se hur olika värderingar, övertygelser samt normer genererar olika beteenden gentemot miljön (Stern 2000). Kedjan kan förklaras som följande:

En individs personliga *värderingar* kan vara av antingen biosfärisk, altruistisk eller egoistisk karaktär. De *biosfäriska* värderingarna korresponderar högt med individens ekologiska världssyn (NEP) inom vilken mänsklig aktivitet av individen uppfattas vara sammankopplad med konsekvenser på biosfären. Sådana värderingar anses ha särskilt stor inverkan på ett pro naturellt miljöengagemang (Stern 2000). Med *altruistiska värderingar* menas att en individ visar omtanke och även oro för hur andra människor kan komma att påverkas av miljörelaterade omständigheter, vilket i sin tur kan leda till miljöengagemang. *Egoistiska värderingar* är däremot negativt associerade med miljöengagemang, eftersom individer med sådana värderingar ofta har ett större fokus på sin egen vinning och självuppfyllelse (Stern 2000).

Ovanstående värderingar leder till olika typer av medvetenhet hos individen om hur ett miljöskadligt beteende kan hota sådant som individen värderar högt (AC). Om en individ exempelvis har en altruistisk värderingsgrund så kan denna bidra till att individen känner oro inför att vissa beteenden gentemot miljön kan skapa negativa konsekvenser för andra människor. Denna medvetenhet om det egna beteendet kan i sin tur leda till en känsla om att individen själv kan minska konsekvenserna (AR) eller hotet genom att bete sig annorlunda. En individs värderingar, medvetenhet om konsekvenserna samt tron på de egna påverkansmöjligheterna leder sammanfattningsvis till ett visst sorts beteende gentemot miljön (Stern 2000).

Även om det i vissa studier har visat sig finnas (exempelvis inom VBN teorin) kopplingar mellan attityder och individers beteende är det viktigt att nämna att detta samband i tidigare studier inte har visat sig lika självklart (Wicker 1969; Eagley & Chaiken 1993). Andra faktorer kan spela in vilka kan göra att individer inte väljer att handla i enlighet med sina attityder. Exempel på detta kan vara att en person som trots sin positiva attityd till miljöengagemang inte väljer att handla exempelvis ekologiskt på grund av att dennes attityd gentemot detta är negativt. Detta gör i sin tur att individen eventuellt inte handlar enligt sitt miljöengagemang på grund av andra faktorer som påverkar (Maio & Olson 1995). Mot bakgrund av detta kommer nästa avsnitt inom den teoretiska referensramen handla om andra faktorer och hinder för miljöengagemang som inte alla tagits upp inom VBN teorin.

2.2.4 Förutsättningar och hinder för miljöengagemang

I boken *Individ och miljö: att utveckla individers miljöengagemang* tar Angelöw och Jonsson (1994) upp olika hinder och förutsättningar (se tabell 1) vilka kan påverka individers miljöengagemang. Dessa faktorer är framtagna genom studier inom området miljömedvetenhet. Inom denna studie kommer inte faktorerna utbildningsnivå eller arbetsvillkor att diskuteras vidare inom resultatdelen eftersom respondenterna i studien samtliga går i gymnasiet och inte har hunnit komma ut i arbetslivet ännu.

Tabell 1: Hindrande och underlättande faktorer för miljöengagemang. Källa: Angelöw & Jonsson 1994

Faktor	Hindrande	Underlättande
Motivation	Låg	Hög
Värderingar	Materialistiska	Postmaterialistiska
Socialgrupp/Ekonomi	Låg och mycket hög	Mellan
Utbildningsnivå	Låg	Hög
Erfarenhet av miljöförstöring	Nej	Ja
Kunskaper om miljön	Bristfälliga	Goda
Könsroller	Man	Kvinna
Ålder	Gammal	Ung
Levnadsvanor	Fastlåsta	Flexibla
Arbetsvillkor	Goda	Dåliga
Självförtroende/Självförverkligande	Låg	Hög
Attityd till påverkan	Ödestro	Individen kan påverka

I framtagandet av ovanstående faktorer har Angelöw och Jonsson (1994) varit inspirerade av socialpsykologisk handlingsteori vilken fokuserar på personliga värderingar hos individen. Angelöw och Jonsson har i sin teori även tittat på samhälleliga faktorer vilka kan påverka en individs attityder gentemot miljön. De samhälleliga och de individuella faktorerna påverkar varandra, detta på grund av att det enligt författarna inte går att skilja individen från samhället och vice versa. Enligt Angelöw och Jonsson är det individens motiv som utgör grunden för de handlingar och ageranden individen gör, vilka kan vara både medvetna och omedvetna. Inom tabell 1 finns olika faktorer vilka antingen kan hindra eller underlätta en individs motiv och pro-naturella livsstil, vilka förklaras nedan.

En individs motiv eller *motivation* gentemot att handla pro naturellt kan antingen vara höga eller låga, vilket enligt Angelöw och Jonsson (1994) beror på olika *värderingar* som individen bär med sig. Dessa är formade under hela individens liv genom socialisationsprocessen. Värderingarna består av normer, attityder och olika sätt att agera vilka individen tagit till sig från både personer i dennes närhet och från det omkringliggande samhället.

Miljöengagemanget kan även skilja sig på grund av ekonomiska skäl. Individer som kommer från en viss *socialgrupp* och som kan uppfylla sina basbehov genom att de har en god *ekonomi* kan lägga ett större fokus på exempelvis självförverkligande, vilket enligt Angelöw och Jonsson (1994) bidrar till ett pro naturellt leverne. Ekonomiska förutsättningar och valet av att visa miljöengagemang är dock komplext. Den grupp som visat sig vara mest miljöengagerad är inte som kanske väntat höginkomsttagare utan medelinkomsttagare, vilka har basbehoven uppfyllda. Samtidigt som höginkomsttagare vilka har råd att satsa på miljövänliga alternativ, ofta även är de som har störst hus och flest bilar. Låginkomsttagare däremot, har inte alltid basbehoven fyllda och är därmed begränsade i sina val som konsument, livsstil samt miljöengagemang (Angelöw & Jonsson 1994).

Andra faktorer vilka enligt Angelöw och Jonsson (1994) kan bidra eller begränsa till miljöengagemang är *Utbildningsnivå*, *kunskap om miljön* och *erfarenheter av miljöförstöring*. Framförallt är kunskaper om miljöfrågor och vanliga hos individer som värnar om miljön. Även *könsroller* verkar kunna påverka miljöengagemanget, på grund av att kvinnor genom socialiseringsprocessen ofta fostras till att vara omhändertagande och skyddande, medan män blir lärda att visa framåtanda och konkurrenskraft. En individs *ålder* kan också inverka på miljöengagemanget. Angelöw och Jonsson (1994) uttrycker dock att det inte i forskningen står helt klart inom vilken åldersgrupp det finns högst miljöengagemang, men menar att individer i åldersgrupperna 16-34 tenderar att värdera postmaterialistiska faktorer högre än de äldre generationerna vilket i sig kan bidra till ett ökat miljöengagemang. *Flexibla levnadsvanor* kan bidra till ett ökat miljöengagemang i jämförelse med *fastlåsta* vanor. Detta menar Angelöw och Jonsson (1994) beror på att individer med fastlåsta vanor kan ha utvecklat dessa under lång tid och skapat rutiner av dessa, vilka kan vara svåra att bryta. En individ som å andra sidan lever mer flexibelt kan ha lättare för att anpassa sig efter ett mer pro naturellt sätt att leva.

Slutligen nämner Angelöw och Jonsson (1994) att människor vilka har *självförtroende* nog att tänka att de som individer har *påverkansmöjligheter* för att förbättra miljön i större utsträckning också gör detta. Vidare kan det antas att individer med en känsla av intern kontroll upplever att de har större påverkansmöjligheter än vad individer med en upplevd extern kontroll tror sig ha. Människor med intern kontroll tror på att de själva är ansvariga för det som händer, medan personer med upplevd extern kontroll i högre grad förlitar sig på *ödet*. Individer strävar även efter *självförverkligande*, vilket i dagens samhälle ofta är sammankopplat med olika materiella ägodelar så som till exempel kläder, bilar, bostad och ekonomisk vinst. Denna kollektiva uppfattning om hur en lyckad individ ska vara kan i sin tur göra det svårt för den enskilde individen att frigöra sig från till förmån för till exempel ett mer pro naturellt sätt att leva.

2.3 Sammanfattning av kapitel 2

Den tidigare forskningen har bidragit till olika aspekter på hur unga i storstäder vistas och upplever naturen, samt på svenska invandrades natursyn och möjliga orsaker till denna. Inom det socialkonstruktivistiska perspektivet samt den symboliska interaktionismen har det diskuterats hur individer genom bland annat uppväxten formas av det samhälle och kultur de lever i, vilket även kan ligga till grund för natursynen senare i livet. VBN teorin ger i sin tur olika perspektiv på hur individens värderingar kan inverka på ett miljöengagemang, samtidigt som den sista delen inom teoriavsnittet ger en insyn i hinder och förutsättningar, både på individnivå samt på samhällsnivå, som kan leda till olika associationer till samt ageranden mot miljön.

De valda teorierna samt perspektiven inom den teoretiska referensramen har som gemensamt syfte att ge olika aspekter på möjliga orsaker till individers miljömedvetenhet samt associationer till naturen. Det socialkonstruktivistiska perspektivet fungerar inom studien som ett övergripande förhållningssätt under vilket övriga teorier är samlande. Det ska här nämnas att VBN teorin samt Angelöws & Johnssons hinder och förutsättningar för miljöengagemang inte i grund och botten är självklart socialkonstruktivistiska, men uppfattas inom studien ändå vara passande eftersom de inte motsäger den socialkonstruktivistiska grundsynen. De lärdomar som den tidigare forskningen samt de teoretiska utgångspunkterna har gett, kommer inom resultatdelen att ligga till grund för analys och tolkning av det empiriska materialet. Med dessa ord avrundas kapitel två, vilket efterföljs av studiens metodkapitel.

3. METODOLOGI

Nedan presenteras de valda metoder samt vetenskapliga perspektiv och förhållningssätt som har används inom studien. Detta efterföljs av urval, skapande av intervjuguide och genomförande av intervjuer. Vidare redovisas val av analysmetod och tillvägagångssättet för analys av det empiriska materialet. Avsnittet avslutas med en diskussion om studiens reliabilitet och validitet, samt de etiska riktlinjer som tagits hänsyn till under studien.

3.1 Metod

Syftet inom studien är att undersöka hur unga vuxna med utomeuropeisk bakgrund samt med en uppväxt i en stad associerar till naturen, dock utan att försöka generalisera resultatet till någon specifik population. Kvale och Brinkmann (2009) menar att den kvalitativa forskningens primära syfte är att förstå valda ämnen ur den levda vardagsvärlden ur intervjupersonernas synvinkel, vilket även är centralt inom denna studie eftersom det är intervjupersonernas associationer till naturen som är av intresse. Valet av att utföra en kvalitativ studie inom ämnet vilar även på att denna studie är explorativ och ämnet relativt outforskat. Resultaten av studien kan därför i ett senare led eventuellt användas till att utforma en större kvantitativ studie. Vidare är jag positionerad åt det socialkonstruktivistiska hållet, och tar därmed hänsyn till att mina egna erfarenheter och tolkningar av ämnet kan påverka tolkningen av empirin. Jag är även inspirerad av det fenomenologiska förhållningssättet vilket är vanligt förekommande inom socialkonstruktivistiska studier. Liksom inom denna studie är det inom fenomenologin respondentens uppfattning inom det valda ämnet som betraktas som sanning, och som på bästa sätt bör återges som respondenten beskrivit denna (Creswell 2013; Kvale & Brinkmann 2009). För insamling av empiri har den kvalitativa intervjuformen valts vilken går ut på ett samtal mellan respondent och forskare inom vilket kunskap tas fram mellan dessa två parter. För att ny kunskap ska träda fram under ett sådant samtal är det viktigt att jag som intervjuare är lyhörd inför respondenten samt väl förberedd inför intervjun och kunnig inom det valda ämnet.

3.2 Urval

Antalet respondenter i en kvalitativ studie beror mycket på vad studiens syfte är. Kvale och Brinkmann (2009: 129) menar att forskaren bör ”intervjua så många personer som behövs för att ta reda på det du behöver veta”. Inom studier vars syfte är att studera olika attityder hos en viss grupp kan forskaren således utföra intervjuer tills denne upplever att materialet är mättat, det vill säga att ingen ny kunskap ges vid ytterligare intervjuer (Kvale & Brinkman 2009). Eftersom att denna studie har som syfte att undersöka natursynen hos en viss grupp av individer har intervjuer utförts till dess att materialet ansågs vara mättat. Studien fokuserar vidare på unga vuxna, det vill säga mellan 18-25 år (Arnett 2010). Anledningen till denna avgränsning ligger i att dessa individer ligger på gränsen mellan att vara ungdomar och vuxna, och antas därmed fortfarande forma sin identitet som vuxna, samt att mycket av forskningen inom området har fokuserat på barn. Individer med utomeuropeisk bakgrund i

Sverige är en mycket heterogen grupp, vilket jag i denna studie försökt ta hänsyn till genom att intervjua individer med olika bakgrunder, även om dessa inte på något sätt kan täcka in alla olika utomeuropeiska bakgrunder som finns i Sverige. Gemensamt för samtliga respondenter förutom respondent nummer nio (R9) är att de har utomeuropeisk bakgrund, är uppväxta i en storstad och bor i Malmö med omnejd. Vissa är födda i Sverige med föräldrar från andra länder och andra är födda i utlandet. Respondent 9 har dock inte utomeuropeisk bakgrund men delar resterande urvalskriterier med övriga respondenter. Jag valde att intervjua henne trots detta, denna intervju ses därför inom studien som en bonusintervju, som jag lagt in av extra intresse. Det har inom studien eftersträvat att skapa en så jämn könsfördelning som möjligt för att få med eventuella skillnader mellan könen i de olika associationerna till naturen. Det blev i slutändan fyra män och sex kvinnor som deltog i studien, alltså något fler tjejer. Nedan följer en presentation av respondenterna, där namnen är ändrade till respondent 1-10.

Tabell 2: Presentation av respondent 1-10

	Kön	Ålder	Bakgrund
Respondent 1	Kvinna	19	Född och uppvuxen i Sverige. Föräldrar från Afghanistan.
Respondent 2	Man	21	Född och uppvuxen i en storstad i Iran. Kom till Sverige år 2010.
Respondent 3	Man	18	Född i Kurdistan (Irak). Kom till Sverige år 2004.
Respondent 4	Kvinna	18	Född och uppvuxen i Sverige. Föräldrar från Libanon.
Respondent 5	Man	19	Född i Santiago, Chile. Kom till Sverige år 2006.
Respondent 6	Man	18	Född och uppvuxen i Sverige. Föräldrar från Gambia.
Respondent 7	Kvinna	19	Född i Bagdad, Irak. Kom till Sverige år 2008.
Respondent 8	Kvinna	18	Född i Sverige. Föräldrar från Kurdistan (Irak).
Respondent 9	Kvinna	20	Född i Bosnien, kom till Sverige år 2009.
Respondent 10	Kvinna	19	Född i Sverige. Föräldrar från Argentina.

3.3 Tillvägagångssätt

3.3.1 Skapande av intervjuguide

Inom denna studie har jag utfört semistrukturerade intervjuer vilka består av en intervjuguide som är uppbyggd genom olika teman samt följdfrågor som ämnar besvara studiens syfte och frågeställningar. Kvale och Brinkmann (2009) menar att forskaren med en semistrukturerad intervjuguide följer dessa teman under intervjun, men kan själv välja i vilken ordningsföljd. Den semistrukturerade intervjuformen ansågs passande för studiens syfte eftersom denna till skillnad från strukturerade intervjuer skapar en större frihet under intervjun både för mig som intervjuare och för respondenten. Jag behövde på detta sätt inte följa ett strikt frågeformulär utan hade möjlighet att fördjupa respondenternas svar, och respondenterna kunde besvara frågor med sina egna termer (Kvale & Brinkmann 2009; May 1997). Denna frihet samt öppenhet under intervjun upplevdes bidra till ett gott intervjuklimat samt en fördjupning inom ämnet som kan vara svår att nå med strukturerade intervjuer.

Studiens intervjuguide består till en början av en narrativ del inom vilken respondenten uppmanas till att berätta om sin barndom samt om en vardag i dennes nuvarande liv. Denna del kommer dock inte att redogöras vidare inom resultatdelen, utan har som syfte att skapa förståelse för hur respondentens liv sett ut, samt hur dennes vardag ser ut både i det stora hela men också för att få en uppfattning om eventuella ageranden gentemot miljön. Den narrativa delen efterföljs av teman vilka behandlar synen på vad som är natur, samt erfarenheter av att vistas i naturpräglade miljöer. Inom dessa teman ställs även ytterligare frågor om barndomen, fritidsintressen, naturvistelse och om naturen anses som viktig för respondenten, frågor ställs också angående miljömedvetna handlingar (se bilaga 2).

I framtagandet av intervjufrågor samt i genomförandet av intervjuerna har det tagits hänsyn till intervjufrågornas dynamiska samt tematiska dimensioner. Den förstnämnda handlar om att skapa ett så gott intervjuklimat som möjligt genom att ställa inbjudande och intressanta frågor, och den sistnämnda handlar om att på ett bra sätt ta fram ny kunskap under intervjun. Intervjufrågor bör heller inte vara långa och komplicerade, detta för att så gott det går förhindra att misstolkningar sker vilket kan störa interaktionen mellan intervjuare och respondent (Kvale & Brinkmann 2009). Utöver de teman och intervjufrågor som används i intervjuguiden har sonderande ställts vid tillfällen när jag upplevt att det funnits mer information i respondentens svar. Exempel på en sonderande fråga som använts är ”kan du säga något mer om det?” eller ”kan du ge en mer detaljerad beskrivning av händelsen?”, ”hur kände du då?” (Kvale & Brinkmann 2009). Som ett sista steg i skapandet av intervjuguiden genomförde jag pilotintervjuer men en kurskamrat för att testa och vid behov lägga till, ändra eller ta bort intervjufrågor. Jag anser att pilotintervjun var givande eftersom att jag blev mer bekväm med intervjuguiden och intervjutekniken inför de kommande intervjuerna.

3.3.2 Genomförande av intervjuer

Eftersom studien fokuserar på unga vuxna med utomeuropeisk bakgrund i åldrarna 18-25 år, där samtliga ska vara uppväxta i en storstad föll valet på att kontakta olika gymnasieskolor i Malmö för att finna respondenter vilka fyller dessa kriterier. Initialt kontaktades skolornas rektorer vilka informerades om studiens syfte, de fick även en förfrågan om att vidarebefordra informationen till eleverna inom årskurs tre. Efter att ha kontaktat tre gymnasieskolor var det Pauliskolan som visade intresse för studien. Den första kontakten med eleverna togs genom en kort presentation om studien efter en lektion på Pauliskolan. Eleverna ombads efter detta att via mail visa sitt intresse om deltagande som respondenter i studien. Detta första möte resulterade i att fyra respondenter blev intervjuade. Några respondenter hittades också med hjälp av snöbollseffekten (Denscombe 2000), vilken går ut på att få kontakt med ytterligare individer via redan befintliga respondenter. Eftersom unga vuxna vilka är mitt uppe i en gymnasieutbildning ibland kan vara svårtillgängliga, fungerade snöbollseffekten mycket bra som kontaktform. Resterande respondenter tillfrågades att delta i studien när de personligen påträffades i skolan. Sammanfattningsvis upplevdes eleverna som positiva, hjälpsamma och villiga att bidra till kunskap inom studien.

Samtliga intervjuer inleddes med en så kallad orientering (Kvale & Brinkmann 2009) där respondenten innan intervjun startade ännu en gång fick en kort presentation om studiens syfte, vilka som får tillgång till studien samt fick tillfälle att ställa frågor om studien. Även etiska aspekter så som konfidentialitet togs upp. Vid denna tidpunkt fick respondenterna också godkänna att samtalet spelades in med diktafon. För att skapa en så avspänd miljö som möjligt hölls intervjuerna i ett grupprum på respondenternas skola, med förhoppning om att respondenterna skulle känna sig bekväma samtidigt som platsen upplevdes neutral och fri från störande moment. För att ytterligare skapa ett gott intervjuklimat förde jag innan intervjun ett vardagligt samtal med respondenten samtidigt som jag i vissa fall bjöd på fika. Detta gjorde att några respondenter som innan upplevdes lite spända slappnade av och verkade under själva intervjun uppskatta att dela med sig av sina erfarenheter och känslor.

Kvale och Brinkmann (2009) menar att det är viktigt att en intervjuare ställer tydliga frågor samtidigt som denna visar ett genuint intresse när respondenten talar. Detta har jag inom studien efterfolljt på bästa sätt genom att engagerat lyssna på respondenternas upplevelser och berättelser, och samtidigt visa delaktighet i samtalen. Intervjuerna har avslutats med en så kallad uppföljning (Kvale & Brinkmann 2009) där respondenterna innan diktafonen stängts av fick frågan om det fanns något mer de ville säga eller tillägga. Efter att diktafonen stängts av fick respondenterna även berätta hur de upplevt intervjun samt om det varit givande för dem att delta, de blev även tackade för sitt deltagande. Samtliga intervjuer tog mellan 25-40 minuter att genomföra.

Transkribering av intervjuer kan ses som en komplex process inom vilken ett muntligt samtal mellan människor skrivs ned i textform. Transkriptionen tar inte heller med osynliga signaler som kroppsspråk och andra uttryck som enbart är synliga för de som var närvarande under intervjun (Kvale och Brinkmann 2009). Mot bakgrund av detta transkriberade jag intervjuerna så nära inpå själva intervjutillfället som möjligt, för att inte glömma bort något relevant. Inom

denna studie har suckar, skratt eller liknande inte skrivits ned eftersom detta inte är relevant för studiens syfte samt frågeställningar. I några transkriberingar har jag även valt att ändra vissa grammatiska språkfel. Detta har dock inte ändrat själva originalmeningen så som respondenten uttryckt sig.

3.4 Om analysprocessen

För analys av insamlad empiri har en induktiv tematisk analys utförts. På grund av att det valda ämnet upplevs vara relativt outforskat valdes en induktiv ansats, vilken med fördel används inom områden där det råder brist på teorier och tidigare forskning. Istället för att utgå ifrån teorier och tidigare forskning samlas empirin in först, vilken i ett senare skede knyts an till lämpliga teorier (Hayes 2005). Den tematiska analysen anses inom denna studie vara lämplig på grund av att den på ett tydligt sätt genom olika teman presenterar de olika respondenternas uppfattningar inom det valda ämnet. Initialt inleddes analysen av empirin redan vid transkriberingen, där olika eventuella kopplingar och mönster kunde urskiljas. Att göra på detta sätt underlättade den fortsatta tematiska analysen nedan, samt gav också en första inblick i vilka teorier som skulle kunna passa inom studien.

Den tematiska analysen går ut på att dela in insamlad empiri i olika teman, vilka representerar återkommande ämnen, likheter och skillnader i materialet som ämnar besvara studiens syfte samt frågeställningar. Den tematiska analysen är vidare en vanlig analysmetod inom kvalitativa studier. Analysen har inspirerats av Fribergs (2012) fem steg för utförande av tematiska analyser. Som ett första steg i analysen lästes samtliga intervjutranskriptioner igenom flertalet gånger för att inte någon relevant information skulle missas. Detta första steg efterföljdes av steg två inom vilket relevanta delar för studiens syfte och frågeställningar valdes ut. Inom steg tre lades samtliga valda delar samman för att på så sätt ge en god överblick inför steg fyra där likheter samt olikheter i materialet togs fram. De funna likheterna samt olikheterna formade slutligen inom steg fem de olika teman med tillhörande underteman vilka redogör för studiens resultat. En del av de funna temana överensstämmer och är vidare inspirerade av de teman samt intervjufrågor som finns inom studiens intervjuguide (bilaga 2) och andra är helt nya teman (knutna till respondenternas svar och helt bortom intervjuguiden) som framkommit under analysens gång. Inom respektive teman går det att finna citat vilka är hämtade från intervjuerna, dessa citat representerar både enskilda respondenters och i andra fall samtliga respondenters åsikter inom ett visst tema.

3.5 Validitet och Reliabilitet

Begreppen validitet samt reliabilitet har sitt huvudsakliga ursprung inom kvantitativa studier, där det förstnämnda begreppet handlar om att en studie ska mäta det som denna avser att mäta, och den sistnämnda berör hur tillförlitliga en studies resultat är samt om resultaten går att reproducera vid ett annat tillfälle genom att använda samma tillvägagångssätt (De Vaus 2001). Det råder dock olika uppfattningar angående hur och om dessa begrepp kan användas inom kvalitativa studier vilka inte avser att mäta sina resultat (Sjöberg & Wästerfors 2008).

Kvale och Brinkmann (2009) har ändå valt att behålla de båda begreppen och anpassat dem efter den kvalitativa forskningsintervjun. De menar att reliabiliteten, eller tillförlitligheten, i kvalitativa studier kan höjas genom att använda ledande frågor, vilka trots sitt omstridda rykte lämpar sig väl inom kvalitativa studier. Under samtliga intervjutillfällen har jag ställt ledande frågor för att verifiera att min uppfattning om att respondenternas svar stämmer, samt för att höja reliabiliteten i svaren. Exempel på en ledande fråga som använts är ”Du menar alltså att...”. Jag ställer mig dock kritisk till att det skulle gå att få exakt likadana svar från respondenterna om en annan forskare vid en annan tidpunkt ställde samma intervjufrågor. Detta på grund av att jag anser att kunskapen som kommer fram ur varje samtal är en unik interaktion mellan två individer. Jag har på grund av detta till viss del varit inspirerad av Kvale och Brinkmanns (2009: 265) åsikt om att det inte bör vara alltför stort fokus på reliabilitet inom intervjustudier: ”... kan en för stark tonvikt på reliabiliteten dock motverka kreativitet och variationsrikedom. Det blir mer resultat då intervjuaren får använda sin egen intervjustil och improvisera, följa upp lovande nya infall”.

Jag har vidare tagit hänsyn till begreppet validitet, vilket i kvalitativa studier enligt Kvale och Brinkmann (2009) innebär att den valda metoden undersöker det som är avsett att undersökas. Vidare diskuteras validitet i termer om vad som uppfattas som sanning. För att höja studiens validitet har den valda metodens tillvägagångssätt utförligt beskrivits, från skapandet av intervjuguiden till genomförandet samt analys av intervjuerna. Inom studien anses den valida sanningen vara respondenternas uppfattning inom det valda ämnet, en sanning som på grund av respondenternas skilda bakgrunder inte alltid behöver se likadan ut.

3.6 Etiska riktlinjer

Etiska riktlinjer bör beaktas inom all sorts forskning för att skydda de individer som ingår i olika studier samt upprätthålla den övriga allmänhetens förtroende inför framtida studier och för vetenskapen i stort (May 1997). Vetenskapsrådet menar att en forskare som exempelvis döljer bortfall, vissa resultat eller inte använder sina valda metoder på rätt samt angivet sätt visar prov på dålig forskningsetik (Gustafsson, Hermerén, Petterson 2011). De etiska riktlinjer och hänsynstaganden som har tagits i denna studie är hämtade främst utifrån vetenskapsrådets krav på en god forskningssed. För att kunna följa upp dessa krav och riktlinjer har ett etiskt protokoll i början av studien skapats och följts under arbetets gång (Kvale & Brinkmann 2009). Det etiska protokollet har upplevts vara mycket praktiskt att använda eftersom de valda etiska ställningstagandena ständigt gjorde sig påmind och därmed också genomfördes. Nedan beskrivs de etiska riktlinjer som ingår i det etiska protokollet, vilka är märkta med kursiv text.

Den första punkten i det etiska protokollet var *informerat samtycke*, inom vilken samtliga respondenter noggrant informerades om studiens syfte, att de när som helst kunde välja att inte delta i studien samt vilka som i ett senare skede skulle få tillgång till studien. Inom denna del tillfrågades även respondenterna om godkännande för inspelning av intervjuerna med diktafon, samt att dessa inspelningar efter transkribering raderades. Vidare har det tagits hänsyn till respondenternas *konfidentialitet*. Detta har gjorts genom att samtlig information

som på något sätt kan härledas till respondenterna som privatpersoner har tagits bort från studien, vilket även kan leda till att respondenter som tycker att vissa ämnen är känsliga upplever en större frihet i sina svar. Respondenterna inom studien har på grund av detta inga namn, utan kallas för exempelvis respondent 1 (R1) och så vidare. Möjliga *konsekvenser av studien* har även beaktats i form av att vissa svar som av forskaren upplevts vara alltför privata eller intima har tagits bort. Även svar som på något sätt kunnat bidra till negativa konsekvenser för den grupp av individer vilken studien fokuserar på har valts bort. De riktlinjer som följdes för att välja bort svar var att även om svaret kunnat gynna resultaten, valdes alltid respondenternas trygghet och tillit i första hand. Till sist har det inom studien tagits hänsyn till *forskarens ansvar* under studiens gång, vilket i första hand har varit att informera respondenterna om ovanstående etiska riktlinjer. Mitt ansvar som forskare ligger även i att noggrant redogöra för tillvägagångssättet genom studien för att höja studiens kvalitet, samt vara medveten om den maktrelation som råder under en intervjusituation (Kvale & Brinkmann 2009).

Inom nästkommande resultatkapitel redogörs det för den insamlade empirin vars metoder för insamling har beskrivits ovan.

4. ANALYS AV RESULTATEN

Inom detta avsnitt redogörs det för studiens resultat samt analys av dessa. Denna studie har haft som syfte att undersöka hur unga vuxna med utomeuropeisk bakgrund samt en uppväxt i en storstad associerar till naturen, om de vistas i naturpräglade miljöer, om de värderar naturen som viktig att skydda samt om det går att se någon koppling mellan dessa värderingar och erfarenheter av naturvistelse när det kommer till ett eventuellt miljöengagemang i handling. Genom en induktiv tematisk analys har olika teman med tillhörande underteman trätt fram. Dessa teman ämnar besvara studiens syfte samt frågeställningar, och analyseras med hjälp av tidigare forskning samt valda teorier. De funna huvudtemana är följande: Naturens olika skepnader, Naturvistelsen samt Framtiden och miljöengagemang. Varje tema avslutas med en kort sammanfattning.

4.1 Naturens olika skepnader

Naturen visade sig bestå av ett flertal olika skepnader beroende på vem av respondenterna som definierade begreppet. Huvudtemat *Naturens olika skepnader* belyser respondenternas spontana associationer och beskrivningar av naturen vilka kan men inte behöver vara knutna till värderingar om naturen. Temat tar även upp respondenternas förklaringar till varför de tror att de associerar till naturen som de gör. Mot bakgrund av detta skapades undertemana *Isbjörnar och frihet* samt *Där naturen finns*.

4.1.1 Isbjörnar och frihet

Detta undertema handlar om respondenternas associationer till naturen, vilka skiljde sig åt mellan dem på vissa punkter, men var också samstämmig på andra. Gemensamt var att alla tänkte på naturen som grön, vacker samt delvis eller helt bestående av skog och växter. En del associerade naturen med fint väder, vilket enligt dem själva beror på att de mest vistas där under vår och sommarhalvåret. Ett annat genomgående tema var att naturen är ett ställe där det är tyst och lugnt, delvis på grund av att det inte finns några bilar där. Naturen beskrevs vidare som en plats där djur finns, där det är rent, där det går att andas frisk luft samt att naturen är en plats för alla. Att samtliga respondenter inom studien nämnde något eller flera av ovanstående aspekter om naturen stödjer tidigare studier gjorda med utomeuropeiska ungdomar i Malmö, speciellt med avseende på att naturen är grön, bilfri och att skog bör finnas (Naturvårdsverket 2009). Till skillnad från andra studier, nämnde ingen av respondenterna att de upplevde naturen som mörk eller skrämmande (Naturvårdsverket 2009; Wilhelm & Schneider 2005).

En del respondenter ansåg att naturen och ljuden i naturen utgör en plats för vila och avslappning där de kan vara sig själva. Naturen var även sammankopplad med en känsla av frihet. Anledningarna till att dessa respondenter upplever naturen på detta sätt beror som tidigare nämnt på att de uppskattar att naturen är bilfri, men också på grund av att det är mindre människor i naturen än i staden. Två av respondenterna menade att de ser naturen som en mobilfri zon, vilket de tycker är positivt eftersom interaktionen med vännerna blir mer ”på riktigt” utan mobiltelefonen:

Att man skrattar med vännerna, nu mer ser man något roligt på ett sms och då skriver man typ "haha" men när man är ute med vänner kommenterar man människor, man skrattar från hela hjärtat. Det är på riktigt (R4).

Respondent 5 hade starka associationer till isbjörnar när han tänkte på ordet natur, och menade att för honom betyder isbjörnen "hela naturen för att isen smälter". Bakgrunden till detta var att han ofta tyckte sig se isbjörnen i samband med miljökampanjer på tv och i olika tidningar. Liknande argument hade respondent 9, som associerade naturen till skog och skövling av skog på grund av att hon sett filmer på hur regnskog och även skog i Sverige minskar i storlek. Enligt den symboliska interaktionismen skapar individer i ett samhälle eller grupp genom interaktionsprocesser olika symboler vilka hjälper individen att förstå sin omvärld (Mead 1934/1976). Att respondent 5 kopplade samman isbjörnen med begreppet natur kan därför bero på att isbjörnen i dagens samhälle har blivit en symbol för naturen via miljörörelser som exempelvis Greenpeace, som förmedlas till individer både globalt och lokalt genom olika medier. Regnskogen kan också ses som en symbol för naturen och miljörörelser. I denna mening går det att urskilja associationer till naturen som olik tidigare positiva associationer också är kopplade till oro för miljön.

På frågan om vad som påverkat respondenternas associationer till naturen svarade många att det var minnen från den tidiga barndomen som gjort att de idag associerar till naturen som de gör. Berättelser om positiva, glada händelser och vistelser i naturen tillsammans med föräldrar var något som ofta framkom. Respondent 8 ansåg att hennes natursyn idag är bred på grund av att hon rest mycket runt om i världen med sina föräldrar och genom detta har fått se olika typer av natur. En annan respondent minns särskilt tydligt när hon som liten fick vara med och plocka frukt och sedan göra marmelad, vilket hon menar har haft som effekt att hon idag uppskattar naturen och dess resurser:

... det är ett fint minne för mig som vi fortfarande kan skratta åt, att tillslut blev det så mycket marmelad kvar att vi var tvungna att slänga det trots att vi hade konserveringsmedel i liksom. Men flera gånger har vi gjort så när vi var små och då kanske det var lite jobbigt för mig för att jag var liten och tänkte att "pappa detta är skämmigt att stå här med käpp i trädet och försöka få ned äpplen" men nu tycker jag verkligen att det var ett minne för livet och jag är glad att jag fått uppleva det (R1).

Det har i tidigare studier visat sig att naturintresserade föräldrar till barn som bor i städer är viktiga för barns utevistelser i naturpräglade miljöer. Det är också en fråga om att föräldrarna har ekonomiska medel till att ta med sina barn till naturen, eller som i respondents 8:as fall, ha råd att resa till olika platser med sitt/sina barn (Sandberg 2012). Naturintresserade föräldrar har inom denna studie haft en stor inverkan på hur vissa respondenter uppfattar naturen som vuxna. Dessa föräldrar har tagit med barnen när de varit små till olika naturområden och fört över sin känsla för naturen till respondenterna. De respondenter som hade varit ute i naturen i barndomen var vidare de som oftast beskrev naturen som en lugn plats vilken gjorde att de upplevde känslor av frihet.

Andra respondenter som växt upp i Sverige menade även att utflykter de fick följa med på under grundskoleåren tillsammans med skolan har varit viktiga för vad de idag kan om naturen och för associationerna om densamma. Engagerade lärare nämndes i vissa fall som viktiga inspirationskällor när det kommer till kunskapen om naturen. Många berättade om minnen från vistelser i bokskogen utanför Malmö, där de orienterade eller grillade:

Alltså skogen och sådant, för ja, jag har varit där några gånger i bokskogen här borta. När jag tänker på natur tänker jag oftast på bokskogen och allt vi brukade göra där, orientering och sådant (R6).

Att personer som föräldrar och lärare nämndes som betydelsefulla för respondenternas natursyn kan bero på att dessa fungerat som signifikanta andra (Mead 1934/1976) vilka är inflytelserika personer i barnets uppväxt. Dessa signifikanta andra kan ha fört över sina normer och värderingar om vad som är natur till respondenterna, vilket kan ha påverkat hur de uppfattar naturen idag. För de respondenter utan naturintresserade föräldrar har skolan haft en central del i att respondenten fått chansen att vistas i naturpräglade miljöer som parker och bokskogen. Skolan kan i avseenden som dessa alltså utgöra en möjlighet för utevistelse för de barn och ungdomar som inte har föräldrar med ett aktivt naturintresse, eller vars utevistelse hindras av socioekonomiska faktorer (Sandberg 2012). Barndomsminnen från naturvistelser med familj och skola har även i en annan studie visat sig ha betydelse för hur individer har format sin uppfattning om naturen (Naturvårdsverket 2009), vilket antyder att de tidiga barndomsåren kan vara viktiga för den vuxna individens natursyn senare i livet.

4.1.2 Där naturen finns

Detta undertema belyser respondenternas olika åsikter om vart naturen går att finna, vilket också inverkar samt till viss del var sammankopplat med deras associationer till naturen. Platsen för naturen skiljde sig åt mellan respondenterna. En del av ansåg att naturen finns i stadens olika parker och grönområden. I en tidigare studie ansåg ungdomar från Malmö att Pildammsparken och Rosengård var platser för natur (Naturvårdsverket 2009), vilket är ett resultat som även framkom inom denna studie eftersom att en park som ofta nämndes av respondenterna var Pildammsparken i Malmö. Även området i Rosengård ansågs vara natur av en respondent:

Alltså den finns i Rosengård. Alltså man brukar säga att Rosengård är typ en jättestor park, man bor i en jättestor park. Och det är sant, det är jättefint där, men det är få människor som tänker på det (R4).

Två av respondenterna menade att naturen är något som omger dem så fort de går ut, att allt som finns är natur. Andra tyckte att platsen för naturen inte går att finna i staden. Respondent 9 och 5 ansåg inte att naturen finns i Malmö eller i dess närområden alls på grund av avsaknaden av skog:

... det som jag faktiskt ogillar med Malmö är att när man ska åka vi säger till Svedala eller någonstans, det är när det är åkrar... alltså allt är platt! Det finns inga berg, inget sådant, allt är platt. Man kan se allt, man vill ju helst se skogen eller något sådant, för man får mer sådant, man får mer naturlig miljö, alltså man kommer älska naturen ifall det finns mycket träd runtom (R9).

Anledningen till att respondent 9 inte ansåg att naturen finns i Malmö med omnejd på grund av avsaknaden av skog menade hon beror på att hon jämför Malmö med sitt hemland Bosnien. I hemlandet var skogen alltid nära och tillgänglig, och hon vistades ofta i den tillsammans med sin pappa. Respondent 5 hade liknande argument, eftersom han ansåg att hemlandet Argentina var natur för honom bland annat på grund av att skogen där var en annan än i Malmö. Han berättar också att han "glömmer bort" naturen i staden, och upplever att naturen finns i Småland där hans flickvän bor. Empirin visar här att förutom signifikanta andras påverkan kan platsen för uppväxten vara viktig för hur respondenterna associerar till naturen, till och med så viktig att natur som inte liknar den som finns där uppväxten ägt rum räknas som natur på samma sätt. Enligt den symboliska interaktionismen formas grundläggande attityder i barndomen (Mead 1934/1976), vilket respondents 9 samt 5:s åsikter om platsen för naturen till viss del stödjer.

Andra bakomliggande faktorer till associationer om naturens plats var att de respondenter som hade erfarenheter av att vistas i "vild" natur var de som inte ansåg att naturen finns i staden och inte heller i stadens parker, samtidigt som de respondenter som inte hade sådana erfarenheter ofta nämnde parker och grönområden som natur:

... skogen är natur. Parken kan vara så, liksom att människor har gjort den av olika andra saker, det finns få träd, det är typ fem träd i hela parken, och lite buskar här och där. Men skogen liksom, det är träd, det är buskar, träd, det är bara det och ingen annat, det är naturen (R9).

I andra studier med unga i urbaniserade områden har det visat sig att parker ofta anses vara natur, samtidigt som "vild" eller orörd natur inte är något som de unga har någon personlig erfarenhet av (Kong et. al 1998). En anledning till den uppdelning i uppfattningen om vart naturen finns enligt denna studies respondenter kan därför viss del bero på skillnaderna i erfarenheter av olika typer av natur hos respondenterna. Ett intressant resultat som dock visade sig hos respondent 4 var att inte enbart hennes egna erfarenheter låg bakom hennes associationer till naturen. Till viss del hade hennes associationer även präglats av föräldrarnas berättelser om en barndom på landet. Trots att respondenten själv inte tillbringat tid i sådan natur ansåg hon ändå inte att parkerna var den riktiga naturen mot bakgrund av vad hennes föräldrar lärt henne som liten. Detta tyder på att föräldrar inte bara har stort inflytande på barnets associationer till naturen när de fysiskt tar med sig barnet dit, utan kan också påverka genom att när barnet är litet muntligt dela med sig av sin natursyn.

Sammanfattningsvis associerade samtliga respondenter till att naturen är grön och delvis eller helt består av skog. Naturen ansågs av en del vara bilfri, mobilfri samt utgöra en plats för djur. Vissa tyckte att naturen finns i stadens parker, andra att den finns överallt omkring dem, medan en del inte tyckte att naturen alls är i staden. Associationerna till naturen är hos de allra flesta grundad i barndomens erfarenheter med föräldrar och skolan, både i Sverige och/eller i hemlandet.

4.2 Naturvistelsen

Huvudtemat *Naturvistelsen* handlar om respondenternas vistelser eller avsaknad av vistelser i naturpräglade miljöer, var dessa platser finns, samt vad respondenterna gör när de är där. Temat tar vidare upp olika faktorer som bidrar till att vistas eller inte vistas i naturen. Mot bakgrund av detta skapades undertemana *Anledningar till att vistas eller inte vistas i naturen* samt *Utevistelsens plats och aktiviteter*.

4.2.1 Anledningar till att vistas eller inte vistas i naturen

Detta undertema trädde fram genom att respondenterna ofta talade om olika faktorer som gjorde att de valde eller inte valde att vistas i naturen. Att vara i naturen har visat sig ha fördelar för människors hälsa som bland annat sänkta stressnivåer och ökad koncentrationsförmåga (Taylor & Kuo 2006; Dahlgren 2007; Moshtat 2007). En del av respondenterna menade att de uppskattade att vistas i naturen eftersom de upplevde liknande hälsofördelar, samt att möjligheten att andas frisk luft var betydelsefull. Bland annat hävdade dessa respondenter att de gick till naturen för att lugna ned sig och komma bort från en annars stressig tillvaro. En av anledningarna till att respondenterna upplevde att de blev lugna var som nämndes i uppsatsens första tema att det inte finns några störande ljud från exempelvis bilar i naturen. Många kände sig också gladare och friskare både under och efter att ha varit i naturen. En respondent berättade att hon även känner glädje under sina naturvistelser på grund av att hon ibland träffar människor där som hon inte sedan innan känner, vilket hon inte gör på samma sätt när hon promenerar inne i staden:

Ja men det är lite så att man tar del av naturen, och det är fåglar som kvittrar, du blir pigg, och sedan så är det allt det där med att man blir allmänt glad när man är ute, för man träffar på människor, folk du inte känner men det räcker med ett hej och så blir du glad, och så... det är uppfriskande (R1).

Citatet ovan visar liksom tidigare forskning inom området att naturvistelser i viss mån både kan skapa och stärka band mellan människor (Dahlgren 2007). Beträffande respondent 1 gäller även detta när det kommer till människor med vilka en tidigare relation saknas.

Dagens moderna samhälle har genom en snabb utveckling av tekniken utvecklat nya sätt för både barn och vuxna att interagera med varandra. Ett exempel på detta är att socialt umgänge inte längre är bundet till fysiska möten, utan kan ske via sms eller sociala medier (Sandberg 2012). Respondent 9 menade att detta var en av anledningarna till att hon uppskattar att vistas i naturen:

... och sedan när jag går dit säger jag ”lägg ned din mobil”, och det, jag älskar naturen för det finns ingenstans man kan ladda sin mobil, liksom när den dör så sitter man där och bara pratar och sådant, det är det jag gillar (R9).

Respondenten ovan ansåg att det var skönt att få slippa sin mobiltelefon och Internet ett tag. I naturen finns det heller ingen laddare för mobilen, vilket i sin tur gjorde att vanan att ständigt kolla på sms och skicka meddelanden lättade en aning. Som tidigare nämnt skapar mobilerna enligt respondenterna störningar i interaktionen med vännerna, vad som även framkom i

samband med detta var att den ökade användningen av dessa även upplevs stressande av en del respondenter, vilken försvinner under naturvistelsen.

Frihetskänslan att koppla bort sig från Internet och mobiltelefoner utgjorde som tidigare nämnt anledningar för en del respondenter att ta sig till naturområden. Flertalet respondenter menade dock att det var just dessa som gjorde att de inte vistades i naturen. En åsikt var att trots viljan att gå ut i naturen sker inte detta eftersom vänner och andra i det sociala nätverket för det mesta sitter inomhus framför datorn eller hemma med sina mobiler. Respondent 7 uttryckte tydligt att hon saknade att vara ute och inte kom ihåg när hon senast var i naturen, men att hon inte går ut på grund av att det inte finns någon att umgås med förutom via de sociala medierna. Ett vanligt hinder för naturvistelse hos unga är det socioekonomiska vilket går att finna i ett annat hinder för naturvistelse som respondent 7 berättar om, eftersom hon menar att hela hennes familj inte kan åka tillsammans till naturen på grund av att bilen är för liten sedan familjen har utökats.

Flertalet av respondenterna ansåg även att det inte finns tid till utevistelse på grund av att deras vardagar ofta är fyllda med andra aktiviteter som skola och träning. I samband med detta uttryckte många respondenter att de upplever sin tillvaro som stressfylld. Detta stämmer överens med Sandbergs (2012) argument att många unga i dag har mycket ansvar och schemalagda aktiviteter i sin vardag vilket kan medföra att ork och tid för att kunna gå ut i naturpräglade områden minskar.

Det sociala nätverket var ett återkommande tema även i sammanhang utöver Internet och mobiltelefonanvändande, och sades vara en anledning till att utevistelsen blev av eller uteblev hos en del respondenter. Några menade att deras vänner inte har något intresse av att vistas i naturen på grund av att det inte finns något att göra där. Aktiviteter som shopping och att sitta på fik inne i staden var det som många kvinnor valde att göra på sin fritid. Respondent 7 menar att hon tycker att det är mycket bekvämare inne i staden än i naturen. Detta är ett argument som också går att finna i en annan studie där resultaten visade att unga som inte har positiva associationer gentemot naturen inte heller söker sig dit utan i högre grad väljer moderna inomhusaktiviteter (Bixler & Floyd 1997). Bland de unga männen var det aktiviteter som sport, serier och dataspel som ofta nämndes. Resultat som ovanstående menar Sandberg (2012) delvis bidrar till att unga har brist på tristess och därför inte tar egna initiativ till utevistelse. Respondent 6 menade att han i princip aldrig går ut i naturen på grund av att både han och hans vänner anser att det finns roligare saker att göra inne i staden:

För att jag har alltid... alltså det är inte något som jag tänker på typ "åh så kul, kom vi går till naturen" för att 1. Det är för långt för mig! och 2. Alltså det finns alltid... för mig finns det alltid något bättre att göra än att gå ut i naturen (R6).

Respondent 1 uppskattar att tillbringa tid i naturen, ett intresse som inte delas av alla hennes vänner. Detta har gjort att hon skaffat sig några väninnor som också gillar att vara ute. Hon menar att hon anpassar sig efter de hon umgås med för stunden. Respondent 9 gillar även hon utomhusaktiviteter i naturen, men har till skillnad från respondent 1 valt att i allt större utsträckning enbart umgås med vänner som känner likadant, trots att detta har resulterat i en

mindre vänskapskrets. Denna respondent kopplar även samman sitt intresse för naturen med att hon fortfarande är barnslig, och tror att hon när hon blir äldre inte kommer att kunna vara ute lika mycket. Vänner har visat sig vara avgörande för om de unga vuxna vistas i naturen på grund av att ingen vill tillbringa sin fritid ensam. Respondenterna delar i hög grad sina vänners attityder och åsikter, och väljer också i vissa fall att inte umgås med individer som är av en annan uppfattning:

Jag har vänner som är lata som inte orkar göra något, men det finns också de som vill, och jag hänger faktiskt mer med de som vill göra allt än med de som bara vill göra samma sak som att ”vi drar till espresso house” och så. Det är mer kul, man skrattar och inte liksom bara ”ja men kolla min Facebook” eller ”kolla hans Facebook” (R9).

Vännerna kan i dessa avseenden kopplas samman med vad Mead (1934/1976) kallar för generaliserade andra med vilka en individ delar liknande attityder och normer, vilket gör det möjligt för en individ att agera samspelet i en grupp eller samhälle.

Sveriges klimat har i tidigare studier nämnts som hinder för naturvistelse. Sommaren och våren är generellt de mest populära årstiderna för utomhusvistelser medan vintern bidrar till att många väljer att stanna inomhus (Sandberg 2012). Dåligt väder på vinterhalvåret medförde att samtliga respondenter avstod från alla former av vistelser i naturen. Sommaren var den årstid som var allra mest uppskattad för utevistelse, medan Malmös vinter beskrevs i termer om regn, blåst och kyla. En respondent menade att han i sitt hemland tillsammans med sin familj brukade åka till en vacker plats i naturen. Detta var en tradition som många deltog i, men som han inte utövar efter flytten till Sverige, mycket beroende på att klimatet inte är detsamma:

Ja alltså... jag tror att det kan bero på att Sverige inte är tillräckligt varmt, att göra just de, och att ja, jag vet inte hur jag ska förklara det till dig men... det blir för, Sverige har ju sina saker och, det är inte bara kallt utan alltså olika länder har olika saker och, ja just de sakerna vi har kanske inte passar in här, alltså det passar in med man kanske inte får den känslan, det blir inte samma sak (R3).

Det här citatet visar liksom tidigare att platsen för uppväxten är viktig för både associationerna till vad som är natur och för naturvistelsen senare i livet. Det är under uppväxten som grundläggande attityder till naturvistelsens former har formats hos respondent 3, vilket stämmer överens med teorin om att attityder och normer till stor del skapas i barndomen (Mead 1934/1976; Berger & Luckmann 1966). Erfarenheter av naturvistelse i hemlandet har också i en annan studie visat sig kunna ligga till grund för associationerna till naturen samt för vistelsen i den svenska naturen (Fredman et. al 2013). Forskning har visat att tillgång till naturpräglade områden nära hemmet är viktigt för barn och ungas vistelse i naturen, samt att en del utomeuropeiska ungdomar i Malmö anser att ett hinder för naturvistelse är att naturen är för långt bort (Coley 2012; Naturvårdsverket 2009). Empirin visade även i denna studie att de respondenter som ansåg att naturen finns utanför staden inte åker dit ofta på grund av avståndet. För att komma till dessa platser ansåg respondenterna att de behövde åka buss eller bil. Avståndet i kombination med ett bristande intresse hos många i bekantskapskretsen samt en allmän stressig tillvaro medförde att sådana

utflykter inte ofta blev av. Respondent 8 bor i utkanten av Malmö och menar att detta har underlättat för henne att vistas i naturen eftersom hon lätt kan ta sig dit, samtidigt som respondent 5 aldrig vistades i skogen som han ansåg vara natur på grund av att det är krångligt att ta sig dit. Detta stödjer argumentet att bostadens närhet till naturområden är viktiga för att underlätta ungdomars utevistelse (Coley 2012). Det finns dock ett resultat inom denna studie som även pekar på att unga bosatta i utkanten av Malmö kan ha svårigheter att vistas i naturen, även om det kan tyckas att de borde ha närmre till naturpräglade områden. Respondent 1 menar att hennes vänner som bor utanför eller i utkanten av Malmö inte kan ta sig till parker och liknande, samt att det inte finns någon natur utanför bostadsområdet att gå till:

... det är så många som bor långt ifrån staden och inte har den möjligheten att gå i en park eller gå runt en damm när som helst. För att många av mina vänner var väldigt såhär "hur kunde du göra det igår, jag önskar jag kunde ha gjort det men jag bor så långt och det är så tråkigt ifrån för går jag runt kvarteret så tar det slut" (R1).

En möjlig anledning till ovanstående citat är att de områden som finns i Malmös utkanter ofta omges av åkrar och fält, vilket kan begränsa utevistelsen för de individer som är bosatta där. Ett boende i stadens utkanter som på en annan plats torde underlätta utevistelse har i detta fall skapat ett hinder för detsamma.

Ett resultat som endast nämndes av en respondent var att ett hinder för naturvistelse för honom och hans familj under deras första år i Sverige var språket. Han berättar om en resa till Bornholm som fick ett abrupt avslut på grund av att föräldrarna inte visste vart de skulle åka eller göra, och inte heller kunde fråga någon på vägen på grund av att de inte kunde svenska:

Vi åkte båt till Bornholm. Men eftersom att vi inte kunde så mycket svenska så såg vi inte så mycket och vi åkte dit och sedan tillbaka, vi kunde inte göra så mycket (R5).

Respondent 1 hade liknande tankar då hon menade att skolan är viktig för att nyanländas barn ska få en chans att vistas i naturen eftersom dessa kanske inte har föräldrar som vet om vilka naturområden som finns. Hon ansåg vidare att naturvistelsen kan vara en betydelsefull del för dessa människors integration i samhället, men att detta ofta kommer i andra hand:

... det är många som kanske inte känner till det själva och som är nyanlända och inte har bott här så länge, och vad de om bokskogen och vad vet de om Falsterbo strand och hur vet de var de kan slappna av och kanske grilla? Det är då mycket de ska ta till sig, det är så mycket annat som är viktigare för att anpassa sig till samhället, det andra kommer ju liksom lite i andra hand (R1).

Moshtat (2007) har i en studie kommit fram till att ett vanligt hinder för många invandras naturvistelse bland annat är bristande lokalkännedom samt dålig kunskap om färdmedel till naturområden och menar att detta skapar en isolering för dessa människor. Liknande resultat har även framkommit inom empirin i denna studie baserat på ovanstående respondenters tankar och erfarenheter. Respondent 7 brukade som liten vistas i naturen i hemlandet, men när kriget kom gick inte detta mer, och hon vistas heller inte i naturen i Sverige, vilket tyder på att vana och erfarenheter av utevistelse i hemlandet kan påverka även efter flytten till Sverige.

Sammanfattningsvis framkom följande anledningar för naturvistelse enligt de respondenter som ibland är i naturpräglade områden: det upplevdes vara bra för hälsan eftersom naturvistelsen kändes lugnande och för att det finns frisk luft. Andra anledningar var att få en paus från mobiler och internet vilka stör interaktionen med vännerna samt att det är lättare att få kontakt med människor i naturen vilket skänkte glädje. Hinder för naturvistelsen samt anledningar för de respondenter som inte vistas i naturpräglade områden var: mobiltelefoner och internet eftersom dessa gör att många vänner inte går ut. Andra hinder var avståndet till naturen, tidsbrist kopplat till en stressig vardag, dåligt väder på vinterhalvåret, språkliga hinder, vänner ointresserade för naturen samt att det inte finns något att göra där.

4.2.2 Utevistelsens plats och aktiviteter

Detta undertema besvarar den del av studiens syfte vilket är att undersöka vilka platser som de unga går till för att vara i naturen, samt vilka aktiviteter de utövar och vem de umgås med under vistelsen.

Samtliga förutom respondenterna 5, 6 och 7 vistas ibland i naturpräglade områden. Den plats som merparten valde att vistas på för att komma ut i naturen var Malmös parker. De parker som oftast nämndes var Pildammsparken och Kungsparken. Parkerna uppfattades som gröna och under sommarhalvåret svalkande på grund av träden och gräset. Parkerna ansågs även vara lättillgängliga och mysiga att vistas i. Att parker är viktiga platser för utevistelse för människor som lever i städer har visat sig i liknande studier både från Sverige och utomlands (Sancar & Severcan 2010; Kong et. al 1998; Naturvårdsverket 2009). Detta belyser ytterligare tidigare nämnda resultat som rörde vikten av naturpräglade områden i människors omedelbara närhet. I en annan studie utförd i Sverige visade resultatet att unga som lever i socioekonomiskt utsatta områden ofta uttryckte rädsla för utomhusvistelse (Sandberg 2012). Inom denna studie visade empirin det motsatta, eftersom de respondenter som exempelvis var bosatta i Rosengård uppskattade att tillbringa tid utomhus i området, på grund av att de ansåg att det var samma sak som att vara i naturen på grund av all grönska.

Både männen och kvinnorna av de respondenter som ibland tillbringade tid i naturen gillar att promenera och sitta på bänkar och prata tillsammans med sina vänner. På sommaren grillar de ofta tillsammans i parken. Respondent 9 ansåg att det är lättare att umgås med vännerna i parken eftersom de kan vara ifred där och prata mer ostört. En annan vanlig aktivitet som några respondenter utövade i parkerna var som ovan nämnt att grilla samt ha picknick tillsammans med sina familjer. Moshtat (2007) kom i en studie fram till att många svenskar vill ha lugn och ro under sin vistelse i naturen, medan invandrare ofta ser naturvistelsen som en chans att umgås med familj och vänner, ofta över mat. Detta överensstämmer till viss del med denna studies resultat, dock kan picknick och grillning med vänner vara en lika vanlig svensk tradition, och bör inte ses som något unikt för just invandrare eller utomeuropéer i detta fall.

Några respondenter tillbringade tid ensamma i parkerna och i dessa fall var det ofta i samband med träning. De tyckte att parkerna är sköna att löpträna i eftersom det inte finns några bilar att tänka på. En åsikt som delades av en del av de respondenter som tränade var att deras träningsintresse hade bidragit till att de oftare vistas i naturen:

Det är bara sådär 5-10 minuter ifrån mig och Pildammsparken. Och därför vet jag att... i början så visste jag inte riktigt att jag kan gå till Pildammsparken och ta en löprunda förrän jag gjorde det och då efteråt tänkte jag att ”oj, utnyttja detta” för att jag, det är så många som bor långt ifrån staden och inte har den möjligheten att gå i en park eller gå runt en damm när som helst (R1).

Eftersom respondenterna oftast eller enbart är utomhus under vår och sommaren, uppgavs även badplatser i Malmö som populära platser att vistas på. Respondent 1 samt 9 berättade också om att de ibland åker till bokskogen för att komma ut i naturen. Respondent 1 menade att dessa vistelser sker sällan, cirka tre gånger per år, och att aktiviteterna hon gör där är löpning med vännerna. Anledningen till att dessa aktiviteter i bokskogen inte sker oftare, beror som tidigare resultat visat på avståndet till bokskogen samt på ointresse från många i vänskapskretsen. Respondent 9 är den enda inom denna studie som idkar vad hon kallar för friluftsliv. Under sommaren åker hon tillsammans med sina vänner till bokskogen där de övernattar i tält och grillar. Respondent 9 menar att detta intresse föddes på grund av att hon som liten brukade campa med sin pappa i hemlandet Bosnien. Dock anser hon inte att det egentligen finns några bra ställen att göra detta på i Malmö:

... sedan jag var liten så har jag alltid älskat att vara i naturen, jag brukade campa och sådant. Och här är det faktiskt inte många ställen man kan campa på, alltså här i Malmö just. Det är bara liksom bokskogar man kan gå till. Jag vill helst liksom gå till någon sådan där bara skog, där det inte är många bilar som kör bredvid eller igenom eller något sådant. En riktig skog (R9).

Respondent 9 är som nämnt inom avsnittet ”urval” inte från ett utomeuropeiskt land vilket gör att hon på denna punkt skiljer sig från övriga respondenter. Precis som tidigare resultat visat associerar hon både naturen och hur en naturvistelse bör vara till sin barndoms erfarenheter, vilket också influerar hennes val av naturvistelse som ung vuxen. Fredman och medforskare (2013) anser att begreppet friluftsliv kan vara ett västerländskt fenomen med stark koppling främst i de nordiska länderna, och att utomeuropeiska individer eventuellt inte uppfattar naturvistelse på samma sätt som västerlänningar gör. Respondent 9 är dock inte uppväxt i ett nordiskt land, men kopplar ändå samman sin naturvistelse med begreppet friluftsliv. Detta resultat, om än svagt, kan antyda att friluftsliv som det uppfattas i Norden också kan delas av individer från andra länder i Europa.

Sammanfattningsvis är de vanligaste platserna för naturvistelsen Malmö stads parker, olika badplatser i staden, samt bokskogen utanför Malmö. De allra flesta umgås med vänner i naturen, och en del med familjen. Aktiviteter under naturvistelsen är promenader, träning som löpning, sitta på bänkar och prata, grillning, picknick samt i ett fall camping i bokskogen.

4.3 Framtiden och miljöengagemang

Huvudtemat *Framtiden och miljöengagemang* beskriver respondenternas värderingar om naturskydd samt deras miljömedvetna handlingar. Temat ämnar vidare svara på den del inom studiens syfte som ämnar undersöka om det går att se någon koppling mellan respondenternas miljöengagemang i handling och deras värderingar om naturskydd samt erfarenheter av utevistelse. Många respondenter pratade om naturen i samband med framtiden när de blev tillfrågade på vilket sätt naturen är viktig för dem. Genom den tematiska analysen skapades

undertemat *Värderingar om naturskydd och miljömedvetna handlingar*. Jag har inom detta huvudtema medvetet valt att enbart ha ett undertema eftersom detta tema är komplext och förklaringarna ofta påverkar och går in i varandra.

4.3.1 Värderingar om naturskydd och miljömedvetna handlingar

Detta undertema handlar om respondenternas värderingar om naturen som viktig att skydda, samt miljömedvetenheten hos de olika respondenterna, vilket för en del även utgjorde grunden för deras miljömedvetna handlingar.

Samtliga respondenter vidhöll att naturen är viktig att skydda men anledningarna till detta varierade. Trots att respondenterna uttryckte värderingar om att det är viktigt att värna om naturen var det inte alla som agerade i enlighet med dessa. Detta går i viss mån emot Sterns VBN teori enligt vilken individers miljöengagemang gynnas av värderingar som inte är av enbart egoistisk karaktär (Stern 2000). Något som ofta nämndes i intervjuerna var att naturen är till för människan och att vi är beroende av naturen eftersom vi får alla våra resurser därifrån, som exempelvis mat och syre. Respondent 3 menar att han lärt sig att naturen är viktig att skydda på grund av att hans mamma har mycket blommor i hemmet, vilket han uppskattar eftersom det har gjort inomhusluften bättre. Föräldrar nämns även av två andra respondenter som betydelsefulla för deras åsikter om att naturen är viktig att bevara. Respondent 2 berättar att han har lärt sig att naturen bör skyddas främst genom skolan och engagerade lärare. Ännu en gång visar resultaten på att signifikanta andra som exempelvis föräldrar och lärare är viktiga för en individs attityder och värderingar även i vuxen ålder (Mead 1934/1976). Respondent 7 menar att hon värderar naturen som viktig, men inte gör något eftersom att hon i sin vardag är för stressad och har för mycket att göra, och att hon helt enkelt inte hinner tänka på naturen när hon till exempel handlar.

Skolan nämns också av andra respondenter som central eftersom skolan har gett kunskaper i hur naturen både fungerar och hur denna påverkas av människan. Ett hinder för individers miljöengagemang kan vara brister i kunskap om miljön (Angelöw & Jonsson 1994), kunskaper som skolan inom denna studie till viss del visat sig kunna förmedla till respondenterna. Speciellt tydligt blir det att bristen på kunskap kan utgöra ett hinder för miljömedvetna handlingar när det kommer till respondent 5 samt 6 som båda tycker att miljön är viktig men trots detta inte handlar enligt sina värderingar, delvis på grund av att dålig kännedom om ekologiska alternativ. Respondent 5 berättar om hur allvarliga utsläppen av avgaser är i hans hemland Chile, men menar också att han inte vet mycket om ekologiska varor eller vad han själv kan göra för miljön i sin vardag:

... i Chile är det mycket, jag vet inte vad det heter på svenska... det är mycket avgaser, det är inte så mycket i Sverige men i Chile, i Santiago är det mycket. Men är det mycket natur där, annars är naturen, det är mycket fint och vi måste skydda det (R5).

För att ingen har sagt till mig att det finns ekologiskt. Jag vet jättelitet om det, vad som är dåligt för miljön och så (R5).

Den här respondenten har både erfarenheter av miljöförstöring samt visar på en medvetenhet om att människans utsläpp påverkar miljön negativt, vilket är sammankopplat med så kallade biosfäriska värderingar. Sådana värderingar borde i teorin gynna miljömedvetna handlingar (Angelöw & Jonsson 1994; Stern 2000). Dock utgör bristen på kunskap om olika verktyg för att handla miljömedvetet i denna respondents fall hinder för miljöengagemanget. Samma respondent menar att han skulle vilja ha mer information om hur han kan agera miljömedvetet, och skulle gärna se att till exempel skolan hade föreläsningar om detta.

Respondent 2 jämför Sverige med sitt hemland Iran, och menar att människor där inte bryr sig om miljön på samma sätt som människor i Sverige gör. Han tror detta kan bero på att hemlandets natur mestadels består av öken, samt att många är utbildade och inte tänker på vad som sker med naturen om de exempelvis slänger plast där. Även om han är medveten om att det finns ekologiska alternativ köper han inte dessa på grund av att det är för dyrt. Han menar också att det inte blir några negativa konsekvenser för honom om han inte köper ekologiskt:

Jag tänker såhär, om vi ska handla mat så har vi ett fritt val. Det är inte som att någon står och bevakar en eller ger en böter, det har inga konsekvenser, som det har om man exempelvis kastar skräp i naturen. Så man tänker inte så, det påverkar ändå inte mig, varför ska jag tänka på det nu? (R2).

Inom ovanstående citat går det att antyda att respondenten inom vissa områden har var Stern (2000) kallar för egoistiska värderingar vilka inte är associerade med miljöengagemang. Detta på grund av att respondenten trots medvetenheten om de ekologiska alternativen ändå väljer att handla efter vad som gynnar honom själv. Dock kan denna typ av handlande också bero på att respondenten är hindrad av de höga priserna på ekologisk mat på grund av sin ekonomiska situation som bland annat student (Angelöw & Jonsson 1994).

Respondent 10 berättar att för henne är naturen viktig att skydda på grund av att en del människor uppskattar att vistas i naturen på grund av att det är bra för hälsan, hon nämner till skillnad från tidigare nämnda respondenter inget om resurser eller liknande. Hon berättar att hon har vänner som bland annat källsorterar hemma, men att detta inte är något som hennes familj gör. Denna respondent menar att hon inte tänker på miljön eller har något miljöengagemang på grund av att hon helt enkelt inte orkar tänka på detta eftersom det inte är något hon själv brinner för:

... jag känner att de som är så, alltså är försiktiga i naturen med saker de köper och grejer, att de är engagerade i det de gör. Men alltså det är inget jag brinner för eller som jag egentligen bryr mig om just nu (R10).

Ovanstående respondent kan uppfattas ha en låg motivation (Angelöw & Jonsson 1994) till att handla miljömedvetet vilket bidrar till att hon inte heller gör detta. Det sociala nätverket som tidigare inom studien visat sig vara viktig för exempelvis respondenternas vistelser i naturen har när det kommer till miljöengagemang inte lika stor betydelse. Respondent 10 har heller aldrig i sin familj etablerat några levnadsvanor (Angelöw & Jonsson 1994) när det kommer

till källsortering eller vilket kan ha betydelse för hennes uttryckta värderingar. Bristen på miljöengagemang i uppväxten delas av också av flertalet andra respondenter som inte heller medvetet tänker på miljön i sin vardag, vilket antyder att levnadsvanor som formas i barndomen kan följa med individen senare i livet.

Ett återkommande tema när respondenterna pratade om naturen och miljön var framtiden. Samtliga var oroliga för hur det ska bli med miljön längre fram i tiden. En del respondenter uttryckte även en hopplöshet och uppgivenhet i samband med detta eftersom de inte tror att det går bra för ”dem” som arbetar med att rädda miljön. En del anser inte att miljöproblemen som finns idag kommer att bli bättre. En respondent menar att han är orolig för en framtid där djur kommer att ha det dåligt på grund av att människan förstört naturen och byggt hus där djuren vistas, och att denna framtid är närmare än vad många tror eftersom människor inte tänker på konsekvenserna av sitt handlande:

Och de konsekvenserna inser de inte förrän det är för sent, och olika djur använder naturen som sitt skydd, det är deras hem typ. Vi tar ifrån deras hem för att skapa vårt eget... men alltså ändå är jag orolig för att den stunden kommer att komma, jag är orolig för att den stunden är närmare än vad folk tror (R6).

Omtanken om djurens välbefinnande är något som även återkommer hos några av de andra respondenterna, som på grund av detta aldrig använder päls eller skinn. Orsaken till denna medvetenhet hänvisas av några till olika dokumentärer som går att finna på Internet, innehållandes starka bilder där djur far illa i pälsindustrin. Respondenterna uppfattar automatiskt även detta som miljöengagemang, djur och natur hänger samman. Respondenternas värderingar kan mot bakgrund av detta till viss del uppfattas som postmaterialistiska (Angelöw & Jonsson 1994) eftersom att de inte lägger värde i exempelvis dyra pälsar eller skinnprodukter, utan istället värdesätter icke materialistiska ting så som djurens välbefinnande. En möjlig orsak till detta kan ligga i respondenternas ålder, eftersom att yngre individer i åldrarna 16-34 tenderar värdera postmaterialistiska faktorer högre än äldre generationer (Angelöw & Jonsson 1994).

Respondent 4 är orolig över framtiden och anser att människor idag inte har samma relation till naturen som de hade förr, att de inte uppskattar den lika mycket som exempelvis hennes morföräldrar gjorde. Hon är även bekymrad över att hennes småsyskon inte kommer att uppleva naturen som hon själv gjort eftersom de bara sitter inne med sina datorer och mobiler. På grund av detta tror hon att mycket natur har försvunnit till förmån för hus och vägar. Hon menar att det därför är extra viktigt att bevara den natur som finns kvar som den är, och nämner bokskogen utanför Malmö samt regnskogarna. Respondentens uttryckta oro över andra människors välmående i samband med miljöproblematik kan kopplas samman med altruistiska värderingar, vilket kan göra att en individ väljer att skydda det denne värderar som viktigt (Stern 2000). Respondent 4 försöker mot bakgrund av detta så gott hon kan köpa ekologisk frukt, släcka lampor samt påminna sina familjemedlemmar om att inte duscha för länge.

Altruistiska värderingar går även att finna hos två andra respondenter som menar att de är medvetna om att kläder kan vara tillverkade av människor i till exempel Bangladesh under dåliga arbetsförhållanden, vilket de anser är dåligt. Dock faller inte dessa respondenters kännedom och värderingar ut i ett praktiskt handlande. Anledningar till detta är enligt respondent 1 att det som sker långt bort inte påverkar henne personligen, samt att hon känner att hennes påverkansmöjligheter i det stora hela är små:

Det är för långt bort, och man tänker, personligen tänker jag såhär ”det finns tillräckligt mycket problem i världen, det här är en av dem, jag kan tyvärr inte göra något”. Och det känns som om att även om jag väljer att handla sådana där kläder, med rättvisa löner och kravfrukt och sådär, så känns det ändå inte som om jag gör så stor skillnad, för att majoriteten av dem som inte gör det är ju många många fler än de som väljer och tänker på det rättvisa (R1).

Individer som upplever att de själva genom sina handlingar kan påverka miljön till det bättre tenderar oftare att ha ett aktivt miljöengagemang till skillnad från individer som känner att de inte kan göra något (Angelöw & Jonsson 1994; Stern 2000). Empirin visar att en del respondenter inte känner att de kan göra något för miljön. Olika anledningar ligger bakom detta synsätt. Bland annat uppger vissa respondenter att det inte är någon idé att de själva gör något eftersom alla andra ändå inte gör något, att det är för få som bryr sig för att det ska spela någon roll. Speciellt tydligt blir detta när det kommer till inköp av moderiktiga kläder och mat. Det är enligt några respondenter svårt att tänka på miljön när det kommer till konsumtion av varor som är ”inne”, på grund av att alla deras vänner köper dem. En anledning till denna åsikt kan ligga i att individens självförverkligande (Angelöw & Jonsson 1994) i det moderna samhället ofta är knutet till materiella ägodelar som exempelvis kläder, elektronik och så vidare. Att respondenterna hänvisade till begrepp som ”alla andra” tyder på att det är svårt att bryta dessa kollektiva värderingar mot andra mer miljövänliga alternativ.

Respondent 6 anser inte att han kan påverka miljön genom sitt sätt att leva. Men enligt denna respondent beror denna åsikt på att han anser att makten till att förändra miljön är knuten till höga positioner i samhället som exempelvis politiker. Han menar också att politikerna prioriterar människors välbefinnande över naturen, vilket han tycker är fel. Åsikter som dessa bidrar inom denna studie till att en del av respondenterna inte väljer agera miljömedvetet.

En del respondenter har ett medvetet miljöengagemang vilket inte enbart beror på att de värnar om miljön, utan om sin egen hälsa. Tre av respondenterna menar att det är nyttigare och hälsosammare att äta ekologisk mat på grund av att den inte är besprutad med skadliga gifter. Respondent 9 berättar att hennes intresse för ekologiskt startade i samband med att hon började träna och äta mer hälsosam mat. Hon var sedan innan även medveten om att mycket av den mat hon köper som inte är ekologisk produceras av människor i andra länder som tar skada av de gifter som maten besprutas med. Som ett resultat av detta ber hon alltid sina föräldrar att köpa ekologisk mat:

Innan tänkte jag inte på det, när jag handlade mat. Men när jag började träna har jag läst att det är bättre att äta liksom ekologisk mat, det är liksom det naturliga, för att liksom man får inga gifter i sig när man köper ekologiskt (R9).

Oron över hur andra människor påverkas av gifter i maten samt de positiva fördelarna på den egna hälsan visar på en blandning av altruistisk samt egoistiska värderingar har bidragit till ett miljöengagemang hos ovanstående respondent (Stern 2000). Oflexibla levnadsvanor kan utgöra hinder för miljöengagemang (Angelöw & Jonsson 1994) vilket blir tydligt när Respondent 4 berättar att hon gärna hade velat äta mer ekologisk mat, men att hon inte alltid har möjlighet till att påverka det som familjen köper. Många av respondenterna inom studien bor fortfarande hemma hos sina föräldrar, vilket i sin tur medför att svårigheter i att besluta om vilka produkter som köps hem.

Inom studien är det två respondenter som sticker ut ur mängden när de berättar om vad de gör för miljön. Den ena är respondent nummer 3 som menar att han aldrig kastar något i naturen eftersom att han på grund av religiösa skäl tror att detta kommer att slå tillbaka på honom själv:

Nej, jag tänker mer på att inte kasta saker när jag är ute... det känns bara, enligt vår religion, om vi kastar något eller förstör så får vi synder. Så nu om jag förstör något så får jag synd, jag vill inte få den synden (R3).

Det här citatet belyser något som inte tidigare tagits upp i tidigare forskning eller teori, nämligen att religion kan vara en positiv fördel för miljömedvetna handlingar. Enligt den symboliska interaktionismen tolkar individer sin omvärld mot bakgrund av det samhälle eller grupp de kommer ifrån (Mead 1934/1976). Respondent 3 tolkar sin omvärld samt agerar mot bakgrund av sin tro, vilken han delar med sin familj och det samhälle han kommer ifrån.

Den andra respondenten som skiljer sig från de övriga är respondent nummer 9 som menar sig ha ett aktivt miljöengagemang eftersom att hon är medlem i moderaternas miljö och ungdomsförbund. Respondent 9 är den enda av respondenterna som under barndomen har tillbringat mycket tid tillsammans med sina föräldrar ute i skogen där de har campat, något hon fortfarande gör på sin fritid. Mot bakgrund av att hon uppskattar skogen mycket blev hon därför medlem i moderaternas miljö och ungdomsförbund på grund av att dessa liksom hon själv har ett intresse i att bevara och återplantera träd:

... att halva skogen är borta och den andra halvan finns, och det är inte liksom tillräckligt och ingen planterar träd. Jag liksom har den bilden fortfarande i huvudet, jag kommer inte att glömma det. Och jag är faktiskt med i moderaternas miljö och ungdomsförbund, för att de vill få människor att plantera mer träd. Och jag tycker faktiskt att det är en jättebra idé (R9).

Individer med ett aktivt miljöengagemang har ofta tillbringat tid i "vilda" naturmiljöer under barndomen samt har naturintresserade föräldrar (Wells & Lekies 2006; Arnold, Cohen, Warner 2009). Respondent 9 har båda dessa faktorer och har enligt henne själv utvecklat ett miljöengagemang samt en känsla av samhörighet med naturen vilket också har visat sig bidra till miljöengagemang (Kellert & Kahn 2002). Hon berättar också att för henne är det viktigt att hennes framtida barn får chansen att tillbringa tid i naturen på det sätt som hon har gjort, för att dessa ska få erfarenheter av annat än enbart stadsliv. Detta stärker ytterligare att naturintresserade föräldrar kan utgöra en viktig roll i hur barnet associerar till samt betar sig

mot naturen som vuxna. Samtliga respondenter inom studien menar att de kommer att ta sina barn till liknande platser som de själva har varit på, vilket sannolikt kommer att bidra till barnens natursyn.

Sammanfattningsvis är naturen enligt respondenterna värd att skydda mycket på grund av att människan får sina resurser därifrån. Dessa värderingar och miljöengagemang handlande är dock inte alltid sammankopplade. Hindrande faktorer för miljöengagemang har visat sig vara bristande kunskap, bristande engagemang, att ekologiskt är dyrt samt känslan av att den enskilda individen inte kan påverka miljön. Faktorer som talar för miljöengagemang är kunskap och inspiration från engagerade föräldrar samt lärare, hälsofördelar med ekologisk mat, omtanke för djur och andra människor samt utevistelse i barndomen i ”vild” natur. Även religion visade sig i ett fall underlätta miljömedvetna handlingar. De miljömedvetna åtgärder som nämnts är ekologisk mat, släcka lampor, inte köpa päls samt inte kasta saker i naturen. Avslutningsvis har det även gått att urskilja en viss skillnad mellan könen när det kommer till miljöengagemang i handling, eftersom att kvinnorna i högre grad var de som aktivt gjorde något. Detta stödjer den del av Angelöws och Jonssons (1994) teori där de menar att kvinnor i de flesta fall har ett större miljöengagemang.

5. SLUTSATSER OCH DISKUSSION

5.1 Slutsatser

Naturen associerades av respondenterna som grön, fri från teknik och bilar. Naturen ansågs vidare vara en lugn plats för avslappning. En del menade att naturen finns i Malmös parker samt i bokskogen utanför Malmö, andra att naturen finns överallt och några att naturen inte alls finns i staden utan i ”vild” natur. De vanligaste platserna för naturvistelse var Malmö stads parker. Enstaka respondenter åkte till bokskogen någon gång per år. Naturvistelser sker tillsammans med vännerna, som är viktiga för att utevistelsen ska bli av. Några respondenter var aldrig ute eftersom de föredrog aktiviteter i staden som shopping och dataspel. Fördelar med naturvistelse var: att det är fritt från mobiler, internet och bilar samt att det är avslappnande. Hinder för naturvistelse var: tidsbrist, avståndet, ointresse, språkliga hinder samt dåligt väder. Aktiviteter i naturen var samtal med vänner, träning, picknick och grillning. Samtliga uttryckte en oro för framtiden i samband med miljön samt värderar naturen som viktig att skydda, till stor del eftersom människans resurser finns där. En del handlar ekologiskt, av både miljö samt hälsoskäl. En respondent är även noga med att inte slänga saker i naturen mot bakgrund av sin tro. Hinder för miljöengagemang har visat sig vara okunskap om ekologiska alternativ, ointresse, brist på etablerade vanor i hemmet samt känslan av att de egna handlingarna inte gör skillnad, och att det ändå kanske är för sent att rädda miljön. En koppling har setts mellan erfarenheter av ”vild” natur i barndomen, kunskap om miljön samt värderingar om miljöskydd hos en respondent. Resultaten visar även att kvinnorna i högre grad tenderade att ha ett aktivt miljöengagemang i handling. Associationerna, värderingarna samt valet av utevistelse grundar sig i erfarenheter från barndomen i naturen, med föräldrar och skola. En del hänvisar till sina hemländers natur som betydande för deras associationer till naturen. Baserat på studiens empiri har erfarenheter från ”vild” natur samt naturintresserade föräldrar visat sig vara viktiga faktorer för miljöengagemang hos respondenterna.

5.2 Diskussion

Denna studie har haft som syfte att undersöka hur unga vuxna med utomeuropeisk bakgrund samt med en uppväxt i en storstad associerar till naturen. Frågeställningarna har förutom associationer varit att undersöka om respondenterna vistas i naturpräglade miljöer, om de värderar naturen som viktig att skydda samt hur samtliga av dessa faktorer inverkar på ett eventuellt miljöengagemang i handling. Jag har inom studien varit inspirerad av Louvs (2010) argument att barn och unga i det moderna västerländska samhället vistas för lite i naturpräglade miljöer, och att dessa vistelser minskar ju mer urbaniseringen breder ut sig. Jag har vidare valt att inrikta mig på utomeuropeiska unga vuxna, eftersom detta är stor grupp i Sverige som det inte finns mycket forskning på inom ämnet.

Associationer till naturen

Resultaten är samstämmiga med tidigare studier utförda i bland annat Malmö (Naturvårdsverket 2009; Kong et. al 1998) i den benämningen att naturen av respondenterna beskrevs som grön och bestående av träd, samt att en del associerar Malmös parker som natur. Några respondenter menar att naturen inte alls går att finna i staden, medan andra tycker att naturen finns överallt. Naturen ansågs även vara fri från bilar, internet och mobiltelefoner. Enligt mig är ett intressant resultat just det att naturen av en del associerades som en plats utan mobiltelefoner. Louv (2010) för ett resonemang om att många unga idag i större utsträckning lockas av moderna inomhusaktiviteter som Internet än att vistas utomhus. Detta överensstämmer till viss del med denna studies resultat, men inte till fullo på grund av att många respondenter inom studien uppskattade och associerade till naturen som de gjorde just för att naturen är en plats fri från teknik.

Vistas de ute?

Sandberg (2012) menar att möjligheterna till egen fritid och utevistelse för unga har krympt och ersatts med schemalagda aktiviteter. Resultatet inom denna studie visade att respondenterna ofta upplever stress, vilket i kombination med tidsbrist var en av anledningarna till att de inte vistades i naturpräglade miljöer. Samtidigt menade andra respondenter att naturen gav dem en känsla av lugn och att det var därför de gick ut. Jag anser att detta resultat är viktigt att uppmärksamma, eftersom stress är något som jag upplever påverka individer i det moderna samhället negativt, och som av resultaten att döma kryper allt längre ned i åldrarna. Naturvistelse har en bevisad effekt på hälsan i form av bland annat sänkta stressnivåer (Taylor & Kuo 2006; Dahlgren 2007), vilket många av respondenterna inom denna studie och även andra unga skulle kunna ha nytta av för att orka med de krav som ställs. Att naturen är mobilfri var för många anledningar till att vistas där, men kunde också utgöra hinder eftersom dessa tekniker fick många att stanna inomhus. Det jag anser är intressant i samband med detta är att trots att en del respondenter uttryckte en vilja att gå ut, skedde inte detta eftersom de inte ville vara ensamma utomhus när vännerna är inne. Detta är enligt mig oroväckande eftersom tekniken vars syfte att underlätta social interaktion är det som utgör den främsta källan till isolation hos en del av respondenterna. Det sociala umgänget och deras intresse för naturen har vidare visat sig vara en av de viktigaste påverkansfaktorerna för om utevistelsen sker. Jag anser att detta dels kan bero på den intervjuade åldersgruppen, men också på att valet av vänner kan avspegla den enskilda individens egna intressen, både medvetet och omedvetet. Detta tycker jag blir tydligt i fallet med respondent 9 som medvetet valt att umgås med vänner som uppskattar utevistelse eftersom hon själv gör det. En del respondenter menade att de föredrar aktiviteter i staden som exempelvis shopping eller dataspel. Detta resultat stödjer tidigare forskning (Wilhelm & Schneider 2005) samt Louvs (2009) resonemang om urbana ungas naturkontakt.

Ett annat hinder för naturvistelsen är avståndet till naturen, vilket i andra studier visat sig kunna försvåra utevistelse (Naturvårdsverket 2009). En del respondenter menade att de gillar bokskogen utanför Malmö men sällan är där på grund av att det är långt och krångligt att ta sig dit, vilket är samstämmigt med tidigare studier (Naturvårdsverket 2009). Detta tyder enligt mig på bland annat brister i tillgänglighet när det kommer till kollektivtrafik som går utanför

innerstaden. Detta resultat visar också på betydelsen av parker och närliggande naturområden för människor som lever i städerna. Språkliga hinder har inom studien visat sig kunna hindra naturvistelse, vilket jag menar kan förebyggas genom information på olika språk, både hur man tar sig till samt var olika naturområden finns. Att vara i naturen kan även utgöra en viktig del av integrationen, vilket nämndes av en respondent. Aktiviteter som gynnar utevistelse och även kan främja detta är intresse för träning, främst löpning, vilket många respondenter utförde i stadens parker.

Värderingar, erfarenheter och miljöengagemang, finns det en koppling?

Samtliga unga inom studien värderar naturen som viktig att skydda, främst på grund av att alla människans resurser finns där. Däremot föreligger inte alltid en koppling mellan dessa värderingar och miljöengagemang i handling. Resultaten inom studien har visat att miljöengagemang är komplext och inte alltid sammanlänkat till miljömedvetna värderingar som Sterns VBN teori (2000) pekar på. Den vanligaste miljömedvetna åtgärd som respondenterna nämnde var att köpa ekologisk mat. Anledningen till detta berodde inte alltid på miljöskäl, utan kunde även ske på grund av en oro för den egna hälsan, ekologisk mat ansågs generellt vara nyttigare eftersom den inte är besprutad. Den individ som inom studien hade ett aktivt miljöengagemang genom att bland annat engagera sig politiskt var också den som hade *erfarenheter av utevistelse i "vild" natur, kunskap om hur människan påverkar miljön samt värderade miljön som viktig att skydda*. Det var enbart hos denna respondent som det gick att urskilja en koppling mellan miljöengagemang i handling, värderingar om naturskydd samt erfarenheter av vistelse i naturen. Övriga respondenter var inte aktivt engagerade (även om en del valde att köpa ekologisk mat) och hade inte heller dessa tre faktorer att grunda ett eventuellt engagemang på. Detta tyder enligt mig på att resultaten är samstämmiga med tidigare forskning eftersom de antyder att individer som har kunskap och erfarenheter av "vild" natur som barn i högre grad utvecklar ett miljöengagemang samt miljömedvetna värderingar (Kellert & Kahn 2002; Schultz 2001; Wells & Lekies 2006; Arnold, Cohen, Warner 2009).

Resultaten visade att många respondenter har vad Stern (2000) kallar för altruistiska värderingar om hur andra människor påverkas av bland annat framställning av kläder och icke ekologisk mat, även djurens hälsa nämndes. Sådana värderingar kan gynna ett miljöengagemang men bromsades i en del fall av okunskap om till exempel ekologiska alternativ. De främsta anledningarna till att respondenterna inte handlar miljömedvetet är att de antingen inte kan tillräckligt mycket om vad de kan göra för att påverka miljön, att de inte känner att deras insatser är tillräckliga på grund av att ingen annan gör något samt bristen på etablerade vanor inom familjen. Ofta uttrycktes även en oro för framtiden och en känsla av att "det är för sent". Bland Angelöws och Jonssons *Hindrande och underlättande* faktorer för miljöengagemang var det inom denna studie *kunskaper om miljön, socialgrupp, levnadsvanor* samt *attityd till påverkan* som var de mest hindrande (och i vissa fall underlättande) faktorerna för att miljöengagemang i handling sker. Ett intressant resultat som framkommit inom denna studie och inte nämns i tidigare forskning är att religion även kan påverka en individs värderingar och handlingar gentemot miljön. *Erfarenhet av miljöförstöring* hade också hos en respondent väckt miljömedvetenheten men inte bidragit till ett

miljöengagemang, detta anser jag som tidigare nämnt kan bero på att fler faktorer kan behöva spela in för att värderingar ska leda till ett visst beteende.

Barndomens erfarenheter, ett genomgående tema med stor betydelse

Ett genomgående resultat som uppkommit inom empirin under studiens gång har varit betydelsen av utevistelse i barndomen. De som har gjort dessa vistelser möjliga är respondenternas föräldrar, och i vissa fall skolan, som också haft inverkan på respondenternas associationer till naturen som unga vuxna. Detta genomsyrar samtliga resultat inom studien, och är de främsta förklaringarna till de olika associationerna samt grunden till utevistelse och hos de allra flesta även miljöengagerade handlingar. Speciellt tydligt har detta varit hos den respondent som vistats i ”vild” natur som liten. Detta stödjer tidigare forskning om att naturvistelse i barndomen är viktigt för hur individer associerar till och faktiskt också betar sig gentemot naturen (Sandberg 2012; Wells & Lekies 2006; Arnold, Cohen, Warner 2009).

Studiens metateori socialkonstruktivismen samt den symboliska interaktionismens (Mead 1934/1976) fokus på hur uppväxten i ett visst samhälle eller grupp påverkar de värderingar en individ har som vuxen har varit användbar för att tolka studiens resultat gällande bakomliggande orsaker till respondenternas associationer till naturen. Resultaten visat särskilt tydligt på att föräldrarnas tolkningar av naturen i många fall återspeglades i hur respondenterna beskrev densamma. Trots att dessa respondenter samtliga lever i en stad, skiljde sig associationerna till naturen åt mot bakgrund av deras olika erfarenheter av naturvistelse i barndomen. Jag vill därför mena att föräldrar har en viktig roll att fylla när det kommer till att forma ungas natursyn, samt att detta kan och till stor del inom denna studie har varit mer avgörande för individen än platsen som denne bor på.

Avslutande reflektioner

Jag har hos samtliga respondenter kunnat urskilja en oro för hur framtiden kommer att se ut när det kommer till miljön och naturen, samt värderingar om att detta är viktigt att skydda. Dock har ett miljöengagemang i de flesta fall saknats. Att pro naturella värderingar finns hos respondenterna är i min mening positivt, eftersom det visar på en vilja i rätt riktning vilket borde uppmuntras ytterligare. Det som dessa individer och andra unga framförallt i städerna behöver är en ökad kunskap om hur de kan leva mer pro naturella liv. Ett ökat självförtroende om att de som enskilda individer kan göra skillnad för miljön behöver också inges. Av särskild relevans anser jag att det är att inge hopp hos unga som känner att ”det är för sent att göra något”, vilket jag tror är ett stort hinder mot miljöengagerade handlingar. Jag tror att en möjlig lösning på detta kan vara att utbilda människor till medvetna konsumenter i skolan, och börja med detta redan i de tidiga skolåren med tanke på att barndomen verkar ha en sådan betydande roll. Resultaten har vidare visat att dagens moderna teknik kan vara hämmande för utevistelsen, framförallt för individer som inte vistats ute mycket som barn. Detta tyder på att föräldrar har ett viktigt ansvar när det kommer till att ta med sina barn ut i naturen, eftersom dessa gör ett stort intryck på barnet. En del av den miljövetenskapliga relevansen ligger därför i att utevistelse under barndomen i ”vild” natur inom denna studie har visat sig gynna miljöengagemang, vilket inte sågs hos respondenter som exempelvis vistats i parker.

Den valda metoden har varit användbar för att få en djupare insikt i hur respondenterna upplever ämnet. Det hade dock varit intressant att bredda samt öka förståelsen genom att utföra ytterligare studier genom bland annat metoder som triangulering, inom vilken både kvantitativa och kvalitativa metoder används. Studier som denna kan vara till hjälp att belysa ämnets relevans samt finna de områden vilka fortsatt forskning görs inom. Ofta upplever jag att mycket av arbetet när det kommer till beteendeförändring mot miljön är fokuserat på praktiska åtgärder till exempel källsortering, elanvändning och så vidare. Däremot går det inte att finna lika mycket studier på hur naturvistelse påverkar miljöengagemang och värderingar om att skydda naturen, vilket inom denna studie visat sig göra det. Baserat på studies resultat anser jag att fortsatta studier inom ämnet bör fokusera på utomeuropeiska individer vilka av bland annat språkliga, socioekonomiska samt kulturella skäl kan möta fler hinder för utevistelse. Sverige är ett mångkulturellt land och det är därav relevant att skapa förståelse för olika individers synsätt om natur och miljöskydd för att på bästa sätt inkludera alla i arbetet mot ett hållbart samhälle. Forskningen bör vidare fokusera på individer inom städerna, eftersom denna studies respondenter visat att de inte ofta vistas i naturliga miljöer utanför staden, vilket kan medföra brist på vistelse i ”vild” natur, samt även göra att vissa hälsoeffekter uteblir. Speciellt relevant blir detta med tanke på att urbaniseringen stadigt breder ut sig, både i Sverige och globalt.

REFERENSER

Tryckta källor

Angelöw, B., & Jonsson, T. (1994). *Individ och miljö*. Lund: Studentlitteratur AB.

Arnett, J.J. (2000). Emerging Adulthood: A Theory of Development From the Late Teens Through the Twenties. *American Psychologist*, vol. 55: 469-480.

Arnold, H.E., Cohen, F.G., Warner, A. (2009). Youth and Environmental Action: Perspectives of Young Environmental Leaders on Their Formative Influences. *The Journal of Environmental Education* 40 (3): 27-36.

Berger, P. & Luckmann, T. (1966). *The social construction of reality: a treatise in the sociology of knowledge*. Penguin Books: London.

Bixler, R.D. & Floyd, M.F. (1997). Nature is Scary, Disgusting and Uncomfortable. *Environment and Behavior*, vol. 29 (4): 443-467.

Brinkmann, S. & Kvale, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Författarna och Studentlitteratur AB.

Coley, J.D. (2012). Where the Wild Things Are: Informal Experience and Ecological Reasoning. *Child Development* 83 (3): 992-1006.

Creswell, J.W. (2013). *Qualitative Inquiry & Research Design: Choosing Among Five Approaches*. 3. ed. Thousand Oaks: SAGE Publications Ltd.

Cui, L. & Shi, J. (2012). Urbanization and its environmental effects in Shanghai, China. *Urban Climate* 2: 1-15.

Dahlgren, L.O. (2007). Om boklig bildning och sinnlig erfarenhet. I: Dahlgren, L.O., Sjölander, S., Strid, J P., Szczipanski, A. (red). *Utomhuspedagogik som kunskapskälla - Närmiljö blir lärmiljö*. s. 39-54. Lund: Studentlitteratur AB.

Davis, K. (1955). The Origin and Growth of Urbanization in the World. *American Journal of Sociology* 60 (5): 429-437.

Denscombe, M. (2000). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur AB.

De Vaus, D. (2001). *Research Design in Social Research*. London: SAGE.

Dunn, R. R., Gavin, M., Sanchez, M., J. Solomon. (2006). The Pigeon Paradox: Dependence of Global Conservation on Urban Nature. *Conservation Biology*, 20: 1814–1816.

- Dunlap, R. E., & Van Liere, K. D. (1978). The “new environmental paradigm”: A proposed measuring instrument and preliminary results. *Journal of Environmental Education*, 9 (1): 10-19.
- Eagly, A. H., & S. Chaiken. (1993). *The psychology of attitudes*. Forth Worth, TX: Harcourt Brace & Company.
- Fredman, P., Stenseke, M., Sandell, K., Mossing, A. (2013). *Friluftsliv i förändring: Resultatet från ett forskningsprogram. Slutrapport*. Rapport för Naturvårdsverket, No. 6547, Stockholm: Naturvårdsverket.
- Gustafsson, B., Hermerén, G., Petterson, B. (2011). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Hayes, N. (2000). *Doing Psychological Research*. Buckingham: Open University Press.
- Inglehart, R. (1977). *The silent revolution – changing values and political styles among Western publics*. New Jersey: Princeton University Press.
- Inglehart, R. (1981). Post-materialism in an Environment of insecurity. *American Political Science Review*, vol. 5 (4): 880-900.
- Karlsson, S.E. (2012). *Från fiske och jakt till hälsofrämjande motion. Friluftsliv i förändring – en komplex historia*. Rapport nr. 23 i Forskningsprojektet Friluftsliv i förändring. Östersund.
- Kellert, S.R. & Kahn, P.H. (2002) *Children and nature: Psychological, sociocultural, and evolutionary investigations*. MIT Press, Cambridge, Mass.
- Kong, L., Yuen, B., Sodhi, N.S., Briffett, C. (1998). The Construction and Experience of Nature: Perspectives of Urban Youths. *Economische en Sociale Geografie* 90 (1): 3-16.
- Loseke, D. (1999). *Thinking about social problems. An introduction to constructionist perspectives*. New York: Aldine de GruyterNew.
- Louv, R. (2010). *Last Child in the Woods: Saving Our Children from Nature-deficit Disorder*. Chapel Hill: Atlantic Books.
- Maio, G.R., & Olson, J.M. (1995). Relations between values, attitudes, and behavioral intentions: The moderating role of attitude function. *Journal of Experimental Social Psychology*, 31: 266-285.
- May, T. (1997). *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Mead, G.H. (1934/1976). *Medvetandet, jaget och samhället: från socialbehavioristisk ståndpunkt*. Lund: Argos.

- Mårtensson, F., Lisberg Jensen Ebba., Söderström, M., & Öhman, J. (2011). *Den nyttiga utevistelsen? Forskningsperspektiv på naturkontaktens betydelse för barns hälsa och miljöengagemang*. Rapport för Naturvårdsverket No 6407. Stockholm: Naturvårdsverket.
- Ritzer, G. (2009). *Sociologisk teori*. McGraw-Hill: Liber AB.
- Rogoff, B. (2003). *The Cultural nature of human development*. Oxford University Press: Oxford.
- Sancar, F.H. & Severcan, Y.C. (2010). Children's Places: Rural-Urban Comparisons Using Participatory Photography in the Bodrum Peninsula, Turkey. *Journal of Urban Design* 15 (3): 293-324.
- Sandberg, M. (2012). "De är inte ute så mycket". *Den bostadsnära naturkontaktens betydelse och utrymme i storstadsbarns vardagsliv*. Diss., Göteborgs Universitet.
- Sandell, K. & Öhman, J. (2010). *Educational Potentials of Encounters with Nature – Reflections from a Swedish Outdoor Perspective*. *Environmental Education Research* 16 (1): 113-132.
- Sandell, K. & Öhman J. (2012). An educational tool for outdoor education and environmental concern. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, DOI:10.1080/14729679.2012.675146.
- Schwartz, S. (1996). Value Priorities and Behavior: Applying a Theory of Integrated Value Systems. In C. Sligman, J. M. Olson, & M. P. Zanna (Eds.). *The Psychology of Values* (pp. 1-24). Mahway, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Schwartz, S. H. (1977). Normative Influences on Altruism. *Journal of Experimental Social Psychology*, 10: 221-279.
- Schultz, P.W. (2001). *The structure of environmental concern: Concern for self, other people, and the biosphere*. *Journal of Environmental Psychology*, 21, 1-13.
- Sjöberg, K. & Wästerfors, D. (2008). *Uppdrag: Forskning*. Malmö: Liber.
- Statistiska centralbyrån. (2004). Fritid 1976-2002 Levnadsförhållanden, rapport 103 SCB.
- Stern, P.C. (2000). Toward a Coherent Theory of Environmentally Significant Behaviour. *Journal of Social Issues* 56 (3): 407-424).
- Taylor, A F & Kuo, F E (2006) Is contact with nature important for healthy child development? State of the evidence. I: Spencer, C & Blades, M (red), *Children and their environments: learning, using, and designing spaces*, s 124-140. Cambridge University Press, Cambridge, UK; New York.

Turner, W.R., Nakamura, T., Dinetti, M. (2004). Global Urbanization and the Separation of Humans from Nature. *Bioscience* 54 (6): 585-590.

Wells, N.M. & Lekies, K.S. (2006). Nature and the Life Course: Pathways from Childhood Nature Experiences to Adult Environmentalism. *Children, Youth and Environments* 16 (1): 1-24.

Wicker, A.W. (1969). Attitudes versus actions: The relationship of verbal and overt behavioral responses to attitude objects. *Social Issues*, 25: 41-78.

Wilhelm, S.A. & Schneider, I.E. (2005). Diverse Urban Youth's Nature: Implications for Environmental Education. *Applied Environmental Education and Communication*, vol 4 (2): 103-113.

Öhman, J. (2011). Pedagogiska perspektiv på barns naturkontakt. I: Mårtensson, F., Lisberg Jensen, E., Söderström, M., Öhman, J. *Den nyttiga utevistelsen? Forskningsperspektiv på naturkontaktens betydelse för barns hälsa och miljöengagemang*. Rapport för Naturvårdsverket, NO. 6407. s 119-138. Stockholm: Naturvårdsverket.

Internetkällor

Klintefelt, A. *Befolkning efter ålder och kön*. Internetkälla: http://www.scb.se/statistik/BE/BE0701/2000I02/BE51ST0303_05.pdf. (Hämtad: 2015-01-28).

Kulturdepartementet. (1999). Statens stöd till friluftsliv och främjandeorganisationer. Rapport DS 1999:78. Internetkälla: <http://www.regeringen.se/content/1/c4/19/03/a85c328c.pdf>. (Hämtad 2015-03-10).

Moshtat, Y. (2008). *Med andra ögon: Naturmöten med invandrare*. Rapport för Naturvårdsverket, NO. 5808. Stockholm: Naturvårdsverket. Internetkälla: <http://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/5800/978-91-620-5808-1/>. (Hämtad: 2015-02-20).

Nationalencyklopedin. (2015). Natur. Internetkälla: www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/natur. (Hämtad 2015-01-29).

Naturvårdsverket. (2009). *Möt naturen: En fallstudie*. Rapport No. 5916. Stockholm: Naturvårdsverket. Internetkälla: <http://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/5900/978-91-620-5916-3/>. (Hämtad 2015-02-20).

Population Reference Bureau. (2015). *World Population Clock*. Internetkälla: <http://www.prb.org/>. (Hämtad: 2015-01-27).

Statistiska centralbyrån. (2015). Sveriges befolkning ökar – men inte i hela landet. Internetkälla: <http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Artiklar/Sveriges-befolkning-okar--men-inte-i-hela-landet/>. (Hämtad: 2015-01-28).

Statistiska centralbyrån. (2014a). Invandringen på rekordhög nivå. Internetkälla: <http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Artiklar/Invandringen-pa-rekordhog-niva/>. (Hämtad: 2015-01-28).

Statistiska centralbyrån. (2014b). Största folkökningen på nästan 70 år. Internetkälla: <http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Befolkning/Befolkningens-sammansattning/Befolkningsstatistik/25788/25795/Behallare-for-Press/370353/>. (Hämtad: 2015-01-28).

Statistiska centralbyrån. (2013a). Fler i Sverige i risk för fattigdom. Internetkälla: <http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Artiklar/Fler-i-Sverige-i-risk-for-fattigdom/>. (Hämtad: 2015-01-29).

Statistiska centralbyrån. (2013b). Vart femte barn har utländsk bakgrund. Internetkälla: <http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Artiklar/Vart-femte-barn-har-utlandsk-bakgrund/>. (Hämtad: 2015-01-28).

Sveriges kommuner och landsting. (2011). Kommungruppsindelning 2011. Internetkälla: http://skl.se/download/18.5e95253d14642b207ee86e1f/1402935660165/SKL-rapport-kommungruppsindelning+2011_101020.pdf. (Hämtad 2015-01-29).

The World Bank. (2013). *Urbanization and Cities-Facts and Figures*. Internetkälla: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/NEWS/0,,contentMDK:20149913~menuPK:34457~pagePK:64003015~piPK:64003012~theSitePK:4607,00.html>. (Hämtad 2015-01-27).

United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2013). *World Population Prospects: The 2012 Revision, Highlights and Advance Tables*. Working Paper No. ESA/P/WP.228. Internetkälla: http://esa.un.org/wpp/documentation/pdf/wpp2012_highlights.pdf. (Hämtad: 2015-04-05).

Bilaga 1: Informationsbrev

Datum: 2015-02-05

Förfrågan om intervjupersoner vilka studerar på Pauliskolan i Malmö

Hej,

Mitt namn är Caroline och jag läser masterprogrammet i tillämpad klimatstrategi på Lunds universitet. Jag söker intervjupersoner till en studie som kommer att utgöra huvuddelen i mitt examensarbete. Studiens syfte är att undersöka hur unga vuxna vilka har vuxit upp i en storstad och som har utomeuropeisk bakgrund (föräldrar eller själva är från utomeuropeiska/icke västerländska länder) uppfattar naturen. Studien är inte på något sätt något kunskapstest, och inga uppfattningar är mer korrekta än andra i denna studie.

Att vistas i naturen kan bidra till ett ökad välbefinnande, sänkta stressnivåer och skapa en ökad förståelse för naturen. De flesta svenska studier av människors syn på naturen har gjorts med etniska svenskar, medan det är hög tid att sammanställa kunskap om hur unga vuxna med föräldrar från icke-västerländsk bakgrund uppfattar naturen. Denna kunskap kan bli viktig i det framtida arbetet mot en hållbar miljö och samhälle.

Intervjupersonerna i denna studie ska vara 18 år fyllda, de ska ha vuxit upp i en stad samt ha föräldrar med icke västerländsk bakgrund eller själva vara födda i ett icke västerländskt land utanför Europa. Intervjuerna beräknas att ta cirka 30-40 minuter, det kommer att finnas fika på plats. Intervjupersonerna kommer att vara helt anonyma i examensarbetets text.

Tack för din/er medverkan, det uppskattas!

Med vänliga hälsningar,

Caroline Arvaker

Bilaga 2: Intervjuguide

Information om respondentent

- Hur gammal är du?
- Är du född i Sverige?
- Är du uppvuxen i Sverige?
- I vilken stad/städer är du uppvuxen?
- Var är dina föräldrar födda och uppväxta? (Denna fråga ställer jag eftersom dina föräldrars uppväxt i ett annat sammanhang och kultur även kan ha haft påverkan på din uppväxt)
- Vad brukar du göra på fritiden? (intressen)

(Inom denna del lämnas även rum för en del av livsberättelsen om denna kommer fram naturligt)

Narrativ del: Berätta om din barndom och ge exempel på en vardag i nutid

- Kan du berätta om vad du brukade hitta på när du växte upp? (vad gjorde ni på fritiden med familjen, skolan osv)
- Kan du så detaljerat som möjligt beskriva en vanlig vardag i ditt liv som du lever idag, från morgon till kväll?

Tema 1: Uppfattning om naturen

- Vad tänker du på när du hör ordet natur? (visa bilder?? på "vild" natur, tex vad är natur för dig?)
- Vad tror du har format denna uppfattning om naturen?
- Vad har naturen för betydelse för dig (och varför)
- Tycker du att naturen finns i din närhet? (om tex nej, då kanske inte parken är natur?)
- Tycker du att naturen är viktig, och i så fall på vilket sätt?
- Vad tror du skulle hända om mycket av naturen försvann och ersattes med något annat? (exempelvis byggnader, vägar osv)
- Känner du dig orolig för naturen i framtiden, om ja på vilket sätt?
- Brukar du tänka på naturen och miljön när du handlar till exempel mat, kläder och så vidare?
- Om ja, vad tänker du på då och varför?
- Om nej, varför inte?
- Tror du att du kan påverka miljön och naturen i framtiden, och i så fall hur?

Tema 2: Erfarenheter av naturen/naturvistelse

- Brukar du vara ute i naturen? (i det som du anser vara natur)
- Om ja, varför? (när, i vilket sammanhang och vad gör du där?)
- Om nej, varför inte?

- Är de aktiviteter och erfarenheter du har från din barndom viktiga för dig idag?
- Var du i naturen under din barndom? (vem tog med dig dit, vad gjorde du där)
- Om ja, vem tog med dig dit? Vad gjorde ni där?
- Om ja, tycker du att erfarenheterna från barndomen i naturen är viktiga för dig idag?
- Om nej, varför inte tror du?
- Om du någon gång själv blir förälder, kommer du då att se det som viktigt att ta med dina barn till naturen? (varför, varför inte)

Sonderande frågor har även ställts som exempelvis ”kan du berätta mer om detta”. Respondenterna har även ombetts att utveckla sina svar.

LUNDS
UNIVERSITET

WWW.CEC.LU.SE
WWW.LU.SE

Lunds universitet

Miljövetenskaplig utbildning
Centrum för miljö- och
klimatforskning
Ekologihuset
223 62 Lund